

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Saamen kielen opetuksen kysyntä pääkaupunkiseudulla

Leskinen, Sari

2014 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Saamen kielen opetuksen kysyntä pääkaupunkiseudulla

Leskinen, Sari
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2014

Leskinen, Sari

Saamen kielen opetuksen kysyntä pääkaupunkiseudulla

Vuosi 2014 Sivumäärä 47

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin saamen kielen opetuksen kysyntää pääkaupunkiseudulla. Kyse oli omaehtoisesta opiskelusta vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Tutkimuksessa otettiin selvää potentiaalisten kansalaisopistojen opetusjärjestelyistä ja rahoituksesta sekä koulutuksen kustannuksista. Kiinnostusta saamen kieliopintoja kohtaan mitattiin kvantitatiivisella tutkimuksella ja koulutuksen järjestäjiä haastateltiin henkilökohtaisesti.

Kvantitatiiviseen tutkimukseen sisältyi sähköinen kysely, johon vastasi 20 henkilöä. Kyselyn jakelukanavat oli tarkkaan rajattu koskemaan henkilöitä, joilla on tai on aiemmin ollut suhteita saamelaisuuteen ja saamen kulttuuriin. Vastanneiden keskuudessa halukkuus opiskeluun oli yksimielistä, mutta suppean otoskoon vuoksi tuloksia ei voida kuitenkaan yleistää koskemaan laajempaa joukkoa.

Kansalaisopistojen rahoitus muodostuu yleensä kahdesta päätekijästä: valtion rahoituksesta sekä kurssimaksuista. Näiden lisäksi opistoilla on toisistaan poikkeavia, pienempiä rahoituslähteitä, joista kokonaiskukurakenne muodostuu. Kansalaisopiston kaltaisessa asiantuntijatyössä suurin menoerä ovat opettajien palkat.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on vuonna 2012 laatinut toimenpideohjelman, jonka mukaan saamen kielen opetusta täytyy kehittää koko maassa. Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla ei ole mahdollista opiskella saamea kansalaisopistossa, mutta työn konkreettisena jatkotoimenpiteenä kansalaisopistot voivat mahdollisesti alkaa järjestämään kursseja, sillä positiivisten tutkimustulosten perusteella kysyntää kaiken tasoisella saamen kielen opetukselle löytyy.

Leskinen, Sari

Demand for the teaching of the Sami language in the metropolitan area

Year	2014	Pages	47

This thesis report examines the demand for education in the Sami language in the metropolitan area. The study also clarifies which adult education centers could potentially organize this education and what costs they would incur. A quantitative survey measured interest towards the study of Sami language and individual interviews were conducted with several adult education centers.

The quantitative survey included an electronic questionnaire, which was answered by twenty persons. The electronic questionnaire's distribution channels were very restricted and it only reached people who have already some connection to Sami culture. Interest towards Sami's studies was unanimous among those twenty persons, but the sample was too restricted and the results cannot be generalized to a wider group.

Usually adult education centers' financing is maintained by governmental subsidy and course fees. In addition to governmental subsidy and course fees they have other smaller financing sources, which comprise the total budget. The most substantial item of expenditure is teachers' salaries in adult education centers.

In 2012 Ministry of Education and Culture imposed a proposal for action, which pushed for the improvement of Sami education in the whole country. At the moment, in the metropolitan area it is not possible to study Sami in adult education centers, but they may be able to start to provide this education, because with the positive results they can see that there is demand among Sami people and others.

Keywords sami language, adult education centers, education

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Aiheen rajaus	7
1.2	Työn tavoite.....	7
1.3	Yhteistyökumppani.....	7
2	Saamen kieli ja kulttuuri	8
2.1	Saamelaiset	8
2.2	Saamen kieli.....	9
2.3	Saamen kieli pääkaupunkiseudulla	11
3	Opetuksen toteutus.....	12
3.1	Pudasjärven kansalaisopisto.....	13
3.2	Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto	14
3.3	Kalliolan kansalaisopisto	15
4	Rahoitus.....	16
4.1	Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto	17
4.2	Kalliolan kansalaisopisto	18
4.3	Kustannuslaskelmat	19
5	Tutkimuksen toteutus	24
5.1	Kysely	25
5.2	Haastattelu	28
6	Tulokset ja analysointi	31
7	Johtopäätökset	35
	Lähteet	37
	Kuviot	40
	Liitteet.....	41

1 Johdanto

Saamen kieli on yksi Euroopan alkuperäiskielistä, ja sen puhujakunta supistuu jatkuvasti. UNESCO on määritellyt kaikki kolme Suomessa puhutut saamen kielet uhanalaisiksi ja inarin- ja koltansaamen erittäin uhanalaisiksi (Unesco 2014). Myös Suomessa on herätty alkuperäiskulttuurin katoamiseen; vuonna 2012 Opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt toimenpideohjelman saamen kielen elvytyksestä, joka edellyttää saamen kielen opetuksen kehitystä koko maassa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012).

Yli puolet Suomen noin 8 500 saamelaisesta asuu saamelaisalueen ulkopuolella ja heistä suurin osa, noin tuhat, pääkaupunkiseudulla tai sen lähialueilla (City-Sámit 2014). Huhtikuussa 2014 ilmestyneen Saamelaiskäräjien tilaaman selvityksen mukaan kaupunkilaistuneet saamelaiset kokevat saamen kielen ylläpitämisen vaikeaksi täysin suomalaisessa ympäristössä (Lakkala 2014). Saamelaiskäräjät on vuonna 1996 perustettu saamelaisten itsehallintoelin (Saamelaiskäräjät 2014). Aiheen ollessa hyvin ajankohtainen, opinnäytetyötä lähdettiin lähestymään tutkimuskysymyksellä ”Onko saamen kielen opetukselle kysyntää pääkaupunkiseudulla?” Vaikka aiemmat selvitykset heijastelevatkin opetuksen tarpeellisuutta, työlle ei asetettu hypoteeseja. Aiheen koettiin olevan aluksi liian vieras, jotta siitä olisi voitu tehdä etukäteen oletuksia.

Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla ei ole mahdollista opiskella saamen kieltä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, kuten kansalaisopistoissa. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa, onko vapaaehtoiselle saamen kielen opiskelulle mahdollisesti kysyntää. Kysynnän määrittelyn tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista kyselyä, sillä aiheen kannalta oli tärkeä saada mahdollisimman paljon vastauksia. Kyselystä saatujen tutkimustulosten perusteella opetukselle löytyy kysyntää niin saamelaisten kuin ei-saamelaistenkin keskuudessa.

Potentiaalisiksi koulutusjärjestäjiksi pääkaupunkiseudun vapaan sivistystyön oppilaitoksista valikoituivat Kalliolan kansalaisopisto ja Helsingin työväenopisto, sillä ne koettiin tutuiksi ja helposti lähestyttäviksi. Kvalitatiivista näkökulmaa tutkimukseen saatiin haastattelemalla opistojen yhteyshenkilöitä. Haastatteluiden teemat koskivat yleisesti opetuksen järjestämistä ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Tutkimuksen rahoituksellinen puoli koostuu laskelmista, joissa selvitetään, millä resursseilla kurssin järjestäminen olisi kannattavaa.

Edellä mainitun aiheen ajankohtaisuuden lisäksi tutkimuskysymys oli henkilökohtaisesti kiinnostava. Omassa lähipiirissä on havaittu jo aiemmin saamen kielen opiskelumahdollisuuksien puute, kun kansalaisopistojen pääkaupunkiseudun kielikurssitarjontaa on käyty läpi ja asiaa haluttiin lähteä tutkimaan tarkemmin.

1.1 Aiheen rajaus

Tutkimus rajattiin koskemaan saamen kielen opintoja vapaana sivistystyönä Helsingin kansalais- ja työväenopistoissa. Vapaan sivistystyön tarkoituksena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista (laki vapaasta sivistystyöstä 632/98). Tutkimuksessa ei käsitellä saamenkielisten koulujen tai päiväkotien tarpeellisuutta saamelais-ten kotiseutualueen ulkopuolella, kuten pääkaupunkiseudulla. Opetuksen järjestämisessä ei myöskään huomioitu tutkintotavoitteisia yliopistojen sivu- tai vapaavalintaisia aineita eikä ammatti- tai ammattikorkeakoulujen valinnaisia kieliopintoja.

Tutkimus ja kielen opetusmahdollisuudet rajattiin saamen kieleen, sillä sen elvytyksestä Suomessa on tehty ministeriön laatima toimenpideohjelma, joka edellyttää saamen kielen opetuksen kehitystä koko maassa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012). Saamen kieli valittiin työhön mukaan myös henkilökohtaisen kiinnostuksen perusteella.

1.2 Työn tavoite

Tutkimukselle ei asetettu hypoteeseja, eli olettamuksia. Aiheesta ei ennestään ollut syvällisempää tietoutta eikä henkilökohtaisia suhteita saamelaisiin, joten tutkimustulosten ennakointi koettiin hankalaksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 158). Prosessin edetessä alkoi kuitenkin näkyä vahvoja piirteitä aiheen ajankohtaisuudesta ja kiinnostuksesta saamen kieltä kohtaan, jolloin tutkimusaiheen positiivinen vastaanotto työn loppuvaiheessa ei tullut tutkijalle yllätyksenä.

Työn tavoitteena on antaa yhteistyökumppanille tietoa saamen kielen opetuksen kysynnästä ja konkreettisena tavoitteena saada pääkaupunkiseudun kansalaisopistoihin saamen kielen alkeiskurssi mahdollisine jatkokursseineen. Tutkimustulokset lähetetään Kalliolan kansalaisopistolle ja Helsingin työväenopistolle, joista ne mahdollisesti voivat saada ajatuksen koulutuksen järjestämiseen huomattuaan, että kurseille on kysyntää.

Työssä myös sivuutetaan saamen kielen katoamista ja elvyttämistä sekä kaupunkilaistuneiden saamelaisten kokemia vaikeuksia ylläpitää kieltä suomalaisessa ympäristössä. Työn tarkoituksena ei kuitenkaan ollut saamen kielen arkipäiväistäminen ja sen käyttömahdollisuuksien lisääminen Suomessa, vaan vapaaehtoisen opiskelun kysynnän mittaaminen.

1.3 Yhteistyökumppani

Työn aihetta tarjottiin City-Sámit Ry:lle, joka on Helsingissä toimiva saamelaisten oma yhdistys, joka on merkitty Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään rekisteriin vuonna 1990. City-Sámit Ry sai alkunsa vuonna 1988, kun pääkaupunkiseudulle kotiutuneet saamelaiset päättivät perustaa oman yhdistyksen. Aloite lähti saamelaisaktivisteilta, jotka halusivat säilyttää alkuperäiskulttuuria uudessa kaupunkilaisessa ympäristössä (City-Sámit 2014). Aluksi yhdistys ei saanut lupaa toimia saamenkielisenä, kunnes laki saamen kielen virallistamisesta tuli voimaan vuonna 1992 (saamen kielilaki 1086/03).

Perustamiskokouksessa oli läsnä viisitoista saamen kansalaista ja ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Hans Morottaja. Morottaja toimi City-Sámit - yhdistyksen puheenjohtajana vuoteen 2004 saakka ja sen jälkeen hän on toiminut yhdistyksen hallituksessa. Tällä hetkellä yhdistyksen puheenjohtaja toimii Pentti Pieski. Ensimmäisenä toimintavuotena 1989 yhdistyksessä oli kaksikymmentäneljä jäsentä ja toisena vuotena jäsenmäärä kaksinkertaistui. Nyt yhdistyksessä on 120 aktiivista jäsentä. (City-Sámit 2014)

Tällä hetkellä citysaamelaisia on pääkaupunkiseudulla noin tuhat ja määrä on jatkuvassa kasvussa muuttoliikkeen suunnattua yhä enemmän suuriin kaupunkeihin. Saamelaisalueen ulkopuolella asuvia saamelaisia kutsuttiin ennen ulkosaamelaisiksi (Lindgren 2000, 12), mutta nykypäivänä vanhanaikaisen sanan on korvannut uudissana ”citysaamelaiset”. Ilmaisulla he haluavat korostaa etnistä alkuperäänsä ja kulttuuria sekä samalla alleviivata urbaania asuinympäristöään (City-Sámit 2014).

Vuonna 2013 Suomen kulttuurirahasto myösi City-Sámit -yhdistykselle 100 000 euroa apurahaa saamen kielen ja kulttuurin elvyttämiseen pääkaupunkiseudulla. Apurahan tukemana on tarkoitus turvata lasten ja nuorten toiminnan jatkuminen sekä kehittää pohjoissaamenkielisen kielipesän toimintaa. Vuonna 2013 yhdistys perusti 1-6 -vuotiaalle lapsille tarkoitetun kielipesätoiminnan, jonka tarkoituksena on pohjoissaamen elvyttäminen. (City-Sámit 2014).

2 Saamen kieli ja kulttuuri

Tietoperustaan on kerätty tutkimuksen kannalta oleellista taustatietoa saamelaisista, saamen kielestä ja sen näkyvyydestä nykypäivän Helsingissä. Laajan tietoperustan pohjalta tutkimusta on luontevaa lähteä syventämään ja se helpottaa keskittymään itse tutkimusongelmaan ja konkreettisen ratkaisun löytymiseen.

2.1 Saamelaiset

Kotimaisten kielten keskuksen määritelmä alkuperäiskansalle on seuraava: ”Vähemmistökansallisuus, joka on jonkin alueen alkuperäistä väestöä.” (Kotimaisten kielten keskus 2014).

Saamelaiset ovat Euroopan pohjoisin ja EU-alueen ainoa alkuperäiskansa ja varhaisimmat merkit saamelaisasutuksesta löytyvät runsaan 9000 vuoden takaa (Aretalogia 2014). YK:n työjärjestö the International Labour Organization, ILO, on antanut saamelaisille alkuperäiskansan määritelmän alkuperäiskansan yleissopimuksen numero 169 perusteella (Convention nro 169) vuonna 1995 (International Labour Organization 2014).

Saamelaiset asuttavat Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisimmat osat ja yhteensä heitä on eri arvioiden mukaan noin 75 000 - 100 000. Suomessa saamelaiset ovat vähemmistökansaa ja heitä asuu täällä noin kahdeksan ja puoli tuhatta (Saariselkä 2008) ja heistä enää alle puolet puhuu saamea äidinkielenään (Kotimaisten kielten keskus 2013). Yli puolet saamelaisista asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella ja lapsista jopa 75 prosenttia (City-Sámit 2014). Saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvat Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat sekä Sodankylän kunnassa sijaitseva Lapin paliskunnan alue. Tällä hetkellä Utsjoki on ainoa saamelaisemmistöinen kunta Suomessa. (Saariselkä 2008).

Väestömäärän tarkkaa hahmottamisista vaikeuttaa saamelaisuuden määrittelyn monimuotoisuus. Saamelaiskäräjien mukaan saamelaiseksi määritellään, mikäli henkilö puhuu itse, tai jompikumpi isovanhemmista puhuu äidinkielenään saamea, jos henkilö harjoittaa perinteisiä saamelaisia elinkeinoja (kuten poronhoito) tai jos molemmat tai jompikumpi vanhemmista on saamelainen (Nykänen 2013). Vuoden 2013 Suomen saamelaismääritelmän uudessa luonnoksessa halutaan painottaa yhä enemmän perhe- ja sukuyhteisöjen merkitystä. Näin ollen saamelaisuuteen ei enää riittäisi, että henkilö on merkitty perilliseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa. Uudessa luonnoksessa vaaditaan, että henkilöllä on ”elävä yhteys saamelaiskulttuuriin historiallisten asiakirjojen sijaan”, sanoo saamelaiskäräjien puheenjohtaja Klemetti Näkkäljärvi (Lakkala 2013).

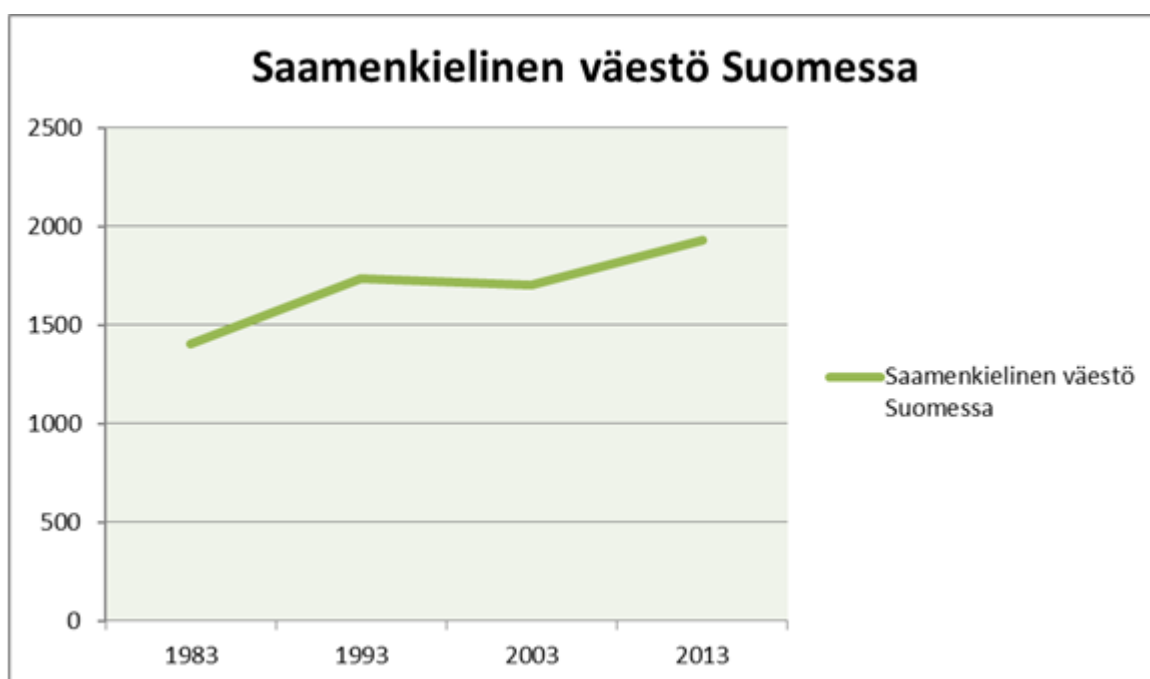
2.2 Saamen kieli

Saamen kieli on yksi Euroopan alkuperäiskielistä ja sitä puhutaan Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Venäjällä. Saame on Suomen etäsukukieli. Saamen kieleen on aikojen saatossa tullut germaanisista, suomalaisista, skandinaavisista ja venäläisistä vaikutteita (Kotimaisten kielten keskus 2013). Vuonna 2013 Suomessa oli 1 930 saamenkielistä asukasta ja neljässä valtiossa yhteensä noin 50 000 ihmistä puhuu saamea äidinkielenään (Tilastokeskus 2013).

Saamen kielen ulkoasu ja ääntäminen vaihtelevat asuinpaikasta riippuen suuresti, mutta kieli-rajat eivät noudata valtakuntien rajoja (Lehtola 2000, 9). Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä:

- Pohjoissaame, joka on yleisin ja sitä puhuu noin 75 prosenttia saamelaisista neljässä eri valtiossa. Suomessa pohjoissaamenkielisiä on reilu 1 000.
- Inarinsaame, jota puhutaan ainoastaan Suomessa Inarijärven ympäristössä. Inarinsaamea puhuu nykyään noin 300 henkilöä.
- Koltansaame, jota puhuu yli 300 henkilöä Suomen Inarissa ja Venäjän Petsamossa.

Jokainen saamelaiskieli jakautuu vielä erikseen omiin murreryhmiinsä, joten saamen kieltä kuulee ja näkee hyvin usealla eri ääntämisellä ja kirjoitustyyllillä. Laskutavasta riippuen saamen kielen eri variaatioita on noin kuudesta jopa kymmeneen (Kotimaisten kielten keskus 2013). Kaikki Suomessa puhuttavat saamen kielet on luokiteltu UNESCO:n uhanalaisten kielten joukkoon, joista vähemmän puhutut inarinsaame ja koltansaame erittäin uhanalaisiksi. (Unesco 2014)

Kuvio 1 Saamenkielisen väestömäärä kasvu Suomessa 1983-2013

Kuviossa 1 tarkasteltiin saamenkielisten määrää vuosina 1983, 1993, 2003 sekä 2013. Viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana saamea äidinkielenään puhuvien määrä Suomessa on hieman kasvanut; tarkasteluajan lähtövuotena saamenkielisiä oli 1 404, jonka jälkeen määrä on kasvanut 526 henkilöllä vuoteen 2013 mennessä. Keskimäärin saamenkielisiä on ollut reilu 1 700 henkilöä vuosittain, mutta vuosina 1998-1999 määrä laski 1 689 henkilöön. Vuodesta

2004 lähtien määrä on noussut vuosittain keskimäärin muutamalla kymmenellä per vuosi. (Tilastokeskus 2013).

2.3 Saamen kieli pääkaupunkiseudulla

Saamelaisia Helsingissä on tällä hetkellä noin tuhat (Kuoppala 2008). Vuosina 1992-1993 toteutetuissa tutkija Anna-Riitta Lindgrenin haastatteluissa yksikään pääkaupunkiseudulla asunut saamelainen ei voinut kuvitella saamea kotikielensä, vaan enemmistökieli suomi dominoi vahvasti perhe- ja yksineläjien arkea (Lindgren 2000, 147). Vuonna 2014 Saamelaiskäräjien tilaamasta selvityksestä käy myös ilmi, että saamen kieli uhkaa kadota kaupungeista, sillä kielen käyttäminen ja sen siirtäminen on vaikeaa täysin suomenkielisessä ympäristössä. Selvityksen mukaan kielellisesti parhaimmassa asemassa ovat saamelaisemmistö, pohjoissaamelaiset. Noin puolet ulkopaikkakuntalaisista pohjoissaamelaisista vanhemmista on puhunut lapsilleen saamea, mutta äidinkielen tasoisesti kieltä ei ole onnistuttu jälkipolville siirtämään. Vielä huolestuttavampi tilanne on pienemmillä kieliryhmillä, inarin- ja koltansaamelaisilla. Selvityksen mukaan yksikään inarin- tai koltansaamelainen kaupunkilaisvanhempi ei ole puhunut lapsilleen saamen kieltä. (Lakkala 2014). Kahdessakymmenessä vuodessa saamen kielen asema suomalaisessa kulttuurissa on supistunut huomattavasti.

Nykyään saamen kielen taito avaa työmahdollisuuksia myös pääkaupunkiseudulla, esimerkiksi City-Sámit - yhdistys etsi saamenkielen taitoisia työntekijöitä vuonna 2013 aloittaneeseen kielipesän toimintaan (Aikio 2013). Máttabiegga -kielipesä on tarkoitettu pohjoissaamen elvytykseen 1-6-vuotiaille lapsille ja se on Suomen ensimmäinen kielipesä, joka toimii kaupungissa (City-Sámit 2014).

Lindgrenin tutkimuksen mukaan citysaamelaiset käyttivät äidinkieltään pääasiassa vain yhdistys- ja kulttuuritoiminnassa, vieraillessaan entisillä kotiseuduillaan sekä saamankielisten ystävien ja sukulaisten seurassa (Lindgren 2000, 150). Vuoden 2014 selvityksessä mainitaan, että kaupungeissa on vielä paljon potentiaalisia saamen kielen puhujia, mutta sen käyttöresursseja ei osata kanavoida. City-Sámit -yhdistyksen tavoitteena on perustaa Helsinkiin ensimmäinen saamenkielinen luokka jo ensi vuonna (Lakkala 2014). Muutama vuosi sitten perustettu Máttabiegga -kielipesä palvelee alle kouluikäisiä lapsia, joten saamenkielisen luokan mahdollinen perustaminen auttaisi myös kouluikäisiä lapsia ylläpitämään saamen kieltä.

Aiheen pohjalta haastateltiin myös ei-saamelaista kielen opiskelusta kiinnostunutta henkilöä. Haastatellulla ei ollut henkilökohtaista sidettä saamen kielen käyttöön tai sen näkyvyyteen Helsingissä, mutta hän oli huomannut saamen opiskelumahdollisuuksien puutteen jo muutama vuosi sitten. Haastateltava oli myös yrittänyt harjoittaa omatoimista saamen kielen opiskelua oppikirjojen avulla, mutta koki niidenkin löytämisen Helsingistä hankalaksi. Haasta-

teltu on ollut pitkään halukas opiskelemaan saamen kieltä ja aikoo osallistua perustason kursseille, mikäli sellainen joskus Helsingissä järjestettäisiin. (Tanskanen 2014)

3 Opetuksen toteutus

Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa kielten opetus on kehittynyt pelkistä lähiopetussessioista myös virtuaaliseen maailmaan. Perinteisessä lähiopetuksessa opiskelijat ja opettaja ovat fyysisesti samaan aikaan yhteisessä tilassa ja opetus tapahtuu henkilökohtaisen vuorovaikutuksen avulla. Lähiopetusmenetelmä sopii parhaiten henkilölle, joka pystyy säännöllisesti osallistumaan opetukseen (Helsingin yliopisto 2009). Internetin yleistyessä kielten opetus on siirtynyt myös virtuaaliseen työtilaan. Verkkokurssit voidaan toteuttaa kokonaan Internetissä, eikä fyysisistä läsnäoloa edellytetä saati edes mahdollisteta. Verkkokurssien ja virtuaalisen opetuksen tukena voidaan käyttää myös esimerkiksi videoneuvotteuja, jonka kautta opiskelijat ja opettaja ovat reaaliaikaisesti tekemisissä keskenään. Verkkokurssit ja virtuaalinen opiskelu mahdollistavat monipuolisen ja joustavan oppimisympäristön (Nevgi & Tirri 2003, 22) sekä tarjoavat mahdollisuuden kielten opiskelun myös paikkakunnilla, joilla ei ole omaa vapaan sivistystyön oppilaitosta tai välimatkat ovat pitkät.

Nevgin ja Tirrin (2003, 29) mukaan hyvää oppimista on luonnehdittu ”ymmärtämiseen pyrkiväksi ja opiskelijan omaa ajattelua sisältäväksi merkitykselliseksi ja mielekkääksi toiminnaksi.” Mielekäs oppiminen toteutuu siis silloin, kun opiskelija voi yhdistää uutta tietoa ja aiemmin opittuihin asioihin. Kielitieteilijät ovat yhtä mieltä siitä, että paras tapa kielen oppimiseen on viestivä lähestyminen, jota lisäksi täydennetään tehtäväpohjaisella oppimisella. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että pätevin opetusmenetelmä yhdistää henkilökohtaisen vuorovaikutuksen ja mielekkäiden tehtävien tekemisen autenttisessa tilanteessa. Ihmiset oppivat parhaiten toisilta ihmisiltä ja he kaipaavat motivaatiota ja kannustusta tehtävien käydessä haastavammiksi. Näissä tilanteissa teknologia voi auttaa itse ongelman ratkaisussa, mutta motivaatiotekijät saadaan oikeilta ihmisiltä. (Education First 2014). Saamen kielen oppimisprosessissa hankalinta on ollut muun muassa kieliopin sisäistäminen (Kaarret 2014).

Ollakseen pätevä vapaan sivistystyön opettajaksi, henkilöllä on oltava soveltuva korkeakoulututkinto sekä vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot. Opettajaksi käy myös henkilö, ”jolla on steinerpedagogiikkaan perustuvaa opetusta antavalta opettajalta edellytetyt riittäviksi katsotut tehtävään soveltuvat opinnot.” (Laki vapaan sivistystyön opettajan kelpoisuudesta 1998/986)

Kansalaisopistojen kielikurssitasot menevät Yleiseurooppalaisen säädöksen mukaisesti, jolla on Euroopan Unionissa virallinen asema kielikoulutuksen lähtökohtana. Kurssitasot jakautuvat kolmeen pääluokkaan, joiden sisällä on vielä kaksi tasoa. Perustaso A1 on vasta-alkajille ja A2

tarkoitettu niille, jotka ymmärtävät jo hieman kielioppia ja sanastoa. Tasoluokituksen mukaan perustasoisen kielitaidon saavuttamiseksi kurssimäärästä riippuen menee kolmesta viiteen vuotta. Keskitaso B1 ja B2 on suunnattu täydentävinä ja syventävinä opintoina perustason tai aiemmin esimerkiksi lukion kursseja käyneille. Taitotaso B2 vastaa työelämän sujuvaa kielitaitoa. Ylimmän tason kurssit C1 ja C2 ovat erikoiskursseja, joissa hiotaan jo erittäin hyvää kielitaitoa, ja joissa pienetkin kielivirheet tai puutteet ovat olemattomia. (Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto 2014a)

Saamen kielen tutkintoon johtavaa koulutusta tarjotaan Helsingin, Oulun ja Lapin yliopistoissa. Inarissa saamen kielikursseja järjestää Saamelaisalueen koulutuskeskus, jossa tarjolla on myös 10 opintoviikon virtuaaliopetusta alkeis- ja keskitason kursseille (Saamelaisalueen koulutuskeskus 2014). Pudasjärvellä kaupungin kansalaisopisto, joka on tällä hetkellä ainoa taho saamelaisalueen ulkopuolella, joka järjestää vastaavia kursseja (Niskanen 2014). Helsingissä vastaavaa, vapaata sivistystyötä voisi toteuttaa esimerkiksi Kalliolan kansalaisopisto sekä Helsingin työväenopisto. Seuraavassa kolmessa alakappaleessa kerrotaan, kuinka opetus on konkreettisesti toteutettu edellä mainituissa oppilaitoksissa ja millaista opistojen toiminta yleisesti on.

3.1 Pudasjärven kansalaisopisto

Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevan Pudasjärven kansalaisopiston kurssivalikoimissa on ollut vuoden verran inarinsaamen peruskurssi (Niskanen 2014). Ajatus kurssin järjestämisestä lähti aktiivisten opiskelijoiden palautteesta; kansalaisopisto ryhtyi järjestämään kurssia siinä vaiheessa, kun kiinnostuneet henkilöt ottivat yhteyttä ja tiedustelivat mahdollisuuksia kurssin pitämiseen (Holappa 2014). Kansalaisopiston rehtori Juha Holappa uskoo, että yhtenä syynä kielen opiskeluun on halu tutustua saamelaiskulttuuriin. Opiskelijoiden toivomuksesta saamen kielistä opetukseen valikoitui nimenomaan inarinsaame, josta kansalaisopiston henkilöstössä oltiin aluksi yllättyneitä - pohjoissaamea pidettiin sen yleisyyden takia relevantimpana valintana (Holappa 2014).

Kurssin opettajana toimii inarinsaamea äidinkielenään puhuva Anja Kaarret, joka rekrytoitiin virkaan rehtori Holappan toimesta. Kaarret käy vetämässä kursseja viikonloppuisin ja antaa jonkin verran kotitehtäviä seuraavaa tapaamista varten. Oppimateriaaleina käytetyt Kielakyeimi- ja Hitruuv -kirjat opistolle on toimittanut Saamelaiskäräjät. (Kaarret 2014) Inarissa toimiva Saamelaiskäräjät edistää saamen kielen opetusta Suomessa ja he toimivat yhteistyössä myös saamelaisalueen ulkopuolella toteutettavien opetuksesta vastaavien tahojen kanssa. Saamenkieliset oppimateriaalit tuottaa ja toimittaa Saamelaiskäräjien koulutus- ja oppimateriaalilautakunta (Saamelaiskäräjät 2014). Inarinsaamen kurssista tullut opiskelijapalaute on

ollut yksinomaan positiivista ja Pudasjärven kansalaisopistossa on tarkoitus aloittaa ensi vuonna 2015 myös pohjoissaamen opinnot, mikäli halukkaita löytyy tarpeeksi (Holappa 2014).

3.2 Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto

Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston toiminta pyörii kahdeksassa eri toimipisteessä ympäri Helsinkiä ja sen lisäksi opetusta järjestetään myös muissa tiloissa, kuten kaupungin kouluissa ja palvelukeskuksissa. Helsingin työväenopisto on tarjonnut jo lähes sata vuotta yleissivistävää koulutusta aikuisille ja lukukausittain kursseja on valittavana noin 2 500, joista kielet ovat suurin opintoala. Keväällä 2014 kielikursseja oli valittavana 22:ssä eri kielessä ja tasoja oli tarjolla kaikille alkeista jatkokursseihin (Helsingin työväenopiston opinto-ohjelma 2014). Opistossa kielikurssien määrä ei ole vakio, vaan vaihtelee tilanteiden ja kysynnän mukaan. Kevätlukukauden kurssit alkavat yleensä tammikuussa ja loppuvat huhtikuussa. Opistolla järjestetään myös jonkin verran lyhytkursseja, jotka saattavat ajoittua touko-kesäkuulle. Syyslukukausi alkaa syyskuussa ja kestää joulukuun alkuun saakka. Kesäkuukaudet (touko-, kesä-, heinä- ja elokuu) ovat oppilaitoksissa hiljaista aikaa, jolloin työväenopiston tiloja vuokrataan muihin tarkoituksiin, sillä Helsingin kaupunki edellyttää tilojen hyötykäyttöä. Esimerkiksi Helsinginkadulla sijaitsevaa Opistotalon ja Itäkeskuksessa sijaitsevan Stoaan luokkatiloja vuokrataan usein myös ulkopuolisille käyttäjille, jolloin kaupunki saa tilojen käytöstä vuokrahyötyä. (Jattu-Wahlström 2014)

Opetustarjontaan valittavista kielistä päätökset tekee työväenopiston kielten tiimi, johon kuuluu johtava opettaja, koulutussuunnittelija sekä useita suunnittelijaopettajia. Koulutussuunnittelijat seuraavat yhteiskunnallista tilannetta ja reagoivat muutoksiin; esimerkiksi somalian kieli tuli opiston valikoimiin maahanmuuton lisääntymisen myötä. Uusia kieliä otetaan valikoimiin myös opiskelijoiden palautteen myötä tai tuntiopettajien omasta tarjouksesta. Kielten tiimin paineet kasaantuvat jatkuvassa suosiossa oleviin kieliin, joihin on paljon halukkaita. Tällöin niiden tarjontaa tulisi lisätä kuitenkin unohtamatta tarjonnan monipuolisuutta, jota vapaan sivistystyön laki velvoittaa (Jattu-Wahlström 2014).

Työväenopisto käyttää opettajien rekrytoinnissa muun muassa omia kontaktejaan sekä yliopiston yhteyksiä. Myös eri kielten omat suomalaisyhdistykset ovat käytettyjä kanavia opettajien etsimisessä. (Jattu-Wahlström 2014) Tuntiopettajat palkataan lukukaudeksi kerrallaan, tehtävistä ja sijaisuuksista kiinnostuneet voivat ottaa suoraan yhteyttä ainealan johtavaan opettajaan tai suunnittelijaopettajiin opiston yhteystieto-sivun kautta. Suurin osa, noin 85 prosenttia opiston opetuksesta järjestetään tuntiopettajien voimin. Harvinaisten kielten tuntiopettajien rekrytointi ei aina ole helppoa; mikäli kielellisesti sopiva henkilö löytyisi, hänellä ei välttämättä ole muodollista pedagogista pätevyyttä. Silloin tilanteissa on jouduttu joustamaan ja valitsemaan henkilö, joka ei täysin vastaa vaadittua opettajaprofiilia. Vapaista vakituisten

aineopettajien paikoista ilmoitetaan Helsingin kaupungin rekrytointisivustolla osoitteessa: <http://www.hel.fi/hki/rekry/fi/etusivu> (Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto 2014b). Vakituisen opetushenkilöstön saaminen sen sijaan on helppoa, sillä pääkaupunkiseudulla on paljon aka-teemisen koulutuksen saaneita henkilöitä. (Jattu-Wahlström 2014)

Suurin osa työväenopiston kielikursseista järjestetään vielä perinteisenä lähiopetuksena, mutta tarkoituksena on pysyä kehityksessä mukana ja lisätä myös verkko- ja virtuaalikursseiden määrää tulevaisuudessa. Niiden käyttö tulee tosin vaatimaan vahvaa teknistä osaamista niin opetushenkilökunnan kuin opiskelijoidenkin puolelta. Kun internetin yleistyminen alkoi, työväenopistossa uskottiin verkkokursseiden olevan ”se tulevaisuuden juttu”, mutta niin ei käynyt kään. Opiskelijat eivät ole olleet kovin kiinnostuneita verkko-opinnoista, vaan hakeutuvat edelleen mieluummin perinteiseen lähiopetusmalliin. (Jattu-Wahlström 2014). Tosin verkko-opetustarjontaan lisättiin vuonna 2013 käynnistyneen Suomen Verkko-opisto -hankkeen ansiosta, jota teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus TEKES osittain rahoittaa (Suomenkielisen työväenopiston toimintakertomus 2013).

Opistolla on järjestetty aiemmin yksi saamen kielen alkeiskurssi vuonna 2010. Opetuskertoja oli kahdeksan, joista koostui 16 tuntia opetusta. Kurssi herätti kiinnostusta ja mukaan eivät edes mahtuneet kaikki halukkaat; kymmenekunta henkilöä jäi jonoon ja kurssille pääsi 16 nopeinta. Heistä kuusi suoritti kurssin loppuun, jossa vaatimuksena oli olla läsnä 2/3 kurssikerroista. Vuonna 2011 opistolla on järjestetty myös Saamen kieli tutuksi -kurssi, joka toteutettiin intensiivikurssina, kolme kertaa viisi opetustuntia. (Jattu-Wahlström 2014)

3.3 Kalliolan kansalaisopisto

Vuonna 1919 perustettu Kalliolan kansalaisopisto toimii Helsingin Sturenkadulla ja nykyään toimintaa ylläpitää Kalliolan Kannatusyhdistys ry. Kansalaisopisto profiloituu monia kieliä opettavana opistona. Viime syksyn lukukautena Kalliolassa pystyi opiskelemaan yhteensä 19:ää eri kieltä, joista uusimpia tulokkaita olivat korean ja kymrin kielet. Kielet ovat opiston suurin opetusala ja niiden määrä on melko vakio lukukaudesta toiseen. Uusia kieliä otetaan kurssivalikoimiin useista eri syistä: yhteiskunnalliset trendit, mielipidepalstojen kirjoitukset, aktiiviset opiskelijapalautteet tai opettajien omasta tarjouksesta. Opetuksen suunnittelusta ja lopullisista päätöksistä kielten ottamisesta valikoimiin vastaavat rehtori Ilona Maaperä sekä koulutuspäällikkö Terttu Mylläri. Opiston strategisen toiminnan mukaisesti se pyrkii laajaan ja monipuoliseen opetustarjontaan sekä mahdollistaa usein myös syventäviä jatkokursseja, jotta kielen opiskelu ei jäisi pelkästään alkeis- ja perustasolle. Kalliolassa on aiemmin järjestetty saamen kielen kurssi ”Saamea lapinkävijöille” keväällä 2012, joka oli yhteensä kahdeksan tuntia kestävä kokonaisuus. (Maaperä 2014)

Kalliolan lukukaudet ovat syksyisin ja keväisin 12 viikkoa, eli noin kolme kuukautta. Kevään lukukauden jälkeen opiskelijan on vielä mahdollista opiskella kielten jatkokursseja toukokuuhun loppun saakka. Erikoisista kielistä järjestetyt jatkokurssit ovat usein opiskelijamäärältään suppeampia kuin alkeiskurssit, mutta niitä pyritään silti järjestämään mahdollisuuksien mukaan. Vakiomittaiset kielikurssit kestävät 12 viikkoa, jolloin opetusta on kerran viikossa kahden oppitunnin ajan. Vakiomittaisten kielikurssien opiskelijamäärä on yleensä vähintään kahdeksan ja enimmillään 24 henkeä. 24 hengen kielikurssit ovat yleensä alkeistason tunteja, keskustelu- ja jatkokursseilla opiskelijamäärät ovat pienempiä. (Maaperä 2014)

Kalliolan kansalaisopiston kielikurssit toteutetaan suurimmalta osin vielä lähiopetuksena, mutta pikkuhiljaa opiskelijoiden kiinnostus myös verkko-opintoja kohtaan on kasvamassa. Etäkursseja, joissa opettaja lähettää sähköpostitse tehtäviä ja antaa niistä henkilökohtaista palautetta, järjestetään tällä hetkellä englannin ja ranskan kielissä. Sähköpostikurssit ovat kustannuksiltaan edullisempia, ja ne toimivat opiston näkökulmasta hyvin. (Maaperä 2014)

Opettajien rekrytoinnissa kansalaisopisto käyttää monia väyliä; jo olemassa olevia kontaktejaan ja verkostojaan sekä yliopistojen kieltenopiskelijoiden omia postituslistoja. Virallisia hakusivuja kansalaisopistolla ei tällä hetkellä ole, mutta opettajaehdokkaita tulee joskus Kalliolan settlementin rekrytointisivuston kautta. Joskus vapaista opettajien paikoista on ilmoitettu myös Työvoimatoimiston Internet-sivuilla; www.mol.fi. Helsingin työväenopiston tapaan myös Kalliolan kansalaisopisto on kokenut pätevien opettajien hankinnan joskus vaivalloiseksi. Koska kurseille osallistuminen on vapaaehtoista ja mikäli opetus ei jollain tasolla vastaakaan opiskelijoiden odotuksia, voi kurssi kuivua kokonaan kasaan, mikä ei anna opettajalle kovin positiivista palautetta työn laadusta. (Maaperä 2014)

4 Rahoitus

Kansalaisopistojen rahoitusrakenne koostuu ensisijaisesti vuosittain myönnettävistä valtionosuuksista, erikseen anottavista valtionavustuksista sekä opistojen itse määrittelemistä kurssimaksuista, joiden hinnat vaihtelevat opistoittain. Valtionosuus on Suomen valtion säätämä tulojentasausjärjestelmä, joka tasaa kuntien välisiä tuloeroja. Valtionosuudet perustuvat laskelmiin, joiden pohjana käytetään esimerkiksi kuntien opetuksen oppilasmäärien ja eri palveluiden yksikkökustannuksia. Valtionosuuksista vastaavat sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä opetusministeriö. (Opetushallitus 2014a) Kansalaisopistotoiminnan tuki kuuluu Opetusministeriön piiriin ja se käyttää kansalaisopiston valtionosuuden laskemisen perustana käytettävien opetustuntien määrää (Kansalaisopistolaki 722/1992). Vuonna 2014 valtion maksama tuki vapaaseen sivistystyöhön oli yhteensä 90 472 000 euroa (Maaperä 2014).

Valtionavustukset taas ovat ensisijaisesti tarkoitettu tukemaan kehittämis-, kokeilu- ja käynnistämishankkeita ja tukea on anottava erikseen (Opetushallitus 2014b). Vapaan sivistystyön toiminnassa valtionavustuksilla toteutetaan pääsääntöisesti laatu- ja kehittämisavustuksia sekä opintotietoliavustuksia. Vuonna 2014 kansalaisopistot saivat valtionavustusta yhteensä 1,3 miljoonaa euroa (Maaperä 2014).

Kansalaisopistoille myönnettyjä tukia saatetaan mahdollisesti leikata lähivuosina. Vuonna 2013 Opetus- ja kulttuuriministeriön esittämät määrärahojen leikkaukset koskisivat kansalaisopistoja 15 miljoonan euroa osuudella. Taloudellisen tuen supistuminen vaikuttaisi kurssien ja tuntimäärien tuntuvaan vähennykseen sekä kurssimaksujen korotukseen (Vaara 2013).

Helsingin työväenopiston ja Kalliolan kansalaisopiston rahoitus muodostuu edellä mainittujen valtionosuuksien ja valtionavustuksien lisäksi opiskelijoiden maksamista kurssimaksuista. Opistojen kustannusrakenne poikkeaa hieman toisistaan, sillä työväenopisto on kunnallinen virasto ja Kalliolan kansalaisopistoa ylläpidetään Kalliolan Kannatusyhdistyksen voimin. Kahdessa seuraavassa alakappaleessa on käsitelty tarkemmin kummankin opiston kustannusrakenteen muodostumista.

4.1 Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto

Osa Helsingin työväenopiston rahoituksesta koostuu kaupungin laatiman kulubudjetin mukaisesti, sillä Helsingin työväenopisto on yksi kaupungin virastoista. Rahoitus tulee kaupungin budjetista ja opiston oma rahoitusosuus kurssituottoina on noin 13 prosenttia. Valtionavustukset vapaalle sivistystyölle menevät suoraan kaupungille ja kaupungin avustukset muille kaupungin vapaan sivistystyön toimijoille jaetaan hakemusten perusteella työväenopiston kautta. (Jattu-Wahlström 2014) Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston johtokunta päätti viime vuoden helmikuussa, että vapaan sivistystyön avustukset myönnetään vuoden 2014 toimintaan, joka liittyy nuorten tai maahanmuuttajien opiskeluun tai opetukseen vapaassa sivistystyössä. Avustuksen suuruuteen vaikuttivat toiminnan laajuus, kustannukset ja se, onko toiminta tehty yhteistyössä Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston kanssa. (Helsingin kaupunki 2013)

Kurssien hinnoittelusta päättää suomenkielisen työväenopiston johtokunta (Jattu-Wahlström 2014) ja kurssien hinnat määräytyvät lähiopetustuntien mukaan. Suurin osa kielikursseista toteutetaan vielä perinteisenä lähiopetuksena, ja koko kevätlukukauden kestävien kurssien yleisin hinta on 33,90 euroa. Hintaan sisältyy kerran viikossa 1,5 tunnin lähiopetuskerta, yhteensä 24 tuntia.

Vuonna 2013 työväenopisto sai avustuksia yhteensä 54 574 euron edestä, joista Opetushallitus myönsi 25 000 euron arvosta opintoseteleitä jaettavaksi eteenpäin henkilöille, joilla ei ole tietoyhteiskunnassa tarvittavia tietoteknisiä taitoja (Suomenkielisen työväenopiston vuosikertomus 2013). Vuonna 2014 opintoseteliavustusten määrä nousi 29 000 euroon (Opetushallitus 2014c).

4.2 Kalliolan kansalaisopisto

Valtionavustusten lisäksi Kalliolan kansalaisopiston rahoitus koostuu opiskelijoiden maksamista kurssimaksuista. Koska Kalliolan kansalaisopisto ei ole kunnallinen palvelu, sen kurssimaksut ovat hinnakkaampia kuin esimerkiksi Helsingin työväenopistolla, joka saa toimintaansa tukea myös kaupungilta. Kielikursseista perittävät maksut määräytyvät opettajan palkkion, kurssin tuntimäärän sekä minimiopiskelijamäärän mukaan. Yleisin 24 tunnin kielikurssikokouksen opiskelijamaksu on 64 euroa. Noin puolet opiston kustannuksista katetaan kurssimaksuilla ja puolet valtionosuudella, joka vuonna 2014 Kalliolalle oli 587 936 euroa. (Maaperä 2014)

Muita pienempiä rahoituslähteitä ovat esimerkiksi erillisrahoituksena haettavat opintosetelit, joiden avulla voidaan pienentää tiettyjen ryhmien (kuten eläkeläisten ja syrjäytymisvaarassa olevien) opiskelijamaksuja tai poistaa ne jopa kokonaan. (Maaperä 2014) Opintoseteliavustuksia myöntää Opetusministeriö, ja vuonna 2014 Kalliolan kansalaisopisto sai opistoseteliavustusta 8 000 euron edestä (Opetushallitus 2014c). Aluehallintoviraston ja Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyössä tuetaan vapaan sivistystyön organisaatioita kehittämään oman henkilöstönsä pedagogisia taitoja reilulla 20 miljoonalla eurolla, jonka piiriin myös Kalliolan kansalaisopisto kuuluu (Aluehallintovirasto 2014). Kalliolan, Etelä-Helsingin kansalaisopisto Toimelan ja Helsingin aikuisopiston muodostama opistorypäs sai edellä mainittuun tuntiopettajien pedagogiseen kehittämiseen 80 000 euroa vuonna 2013 ja vuoden 2014 jatkorahoitusta 70 000 eurolla (Maaperä 2014).

Opisto maksaa vuokraa ja ylläpitomaksuja käyttämistään tiloista, jotka toimivat tällä hetkellä opiston päärakennuksessa Helsingin Sturenkadulla. Opisto myös vuokraa jonkin verran ulkopuolisia tiloja käyttöönsä muilta tahoilta. Opiston johto ei tee toiminnastaan virallisia kustannuslaskelmia, mutta sen rahoitusta ja taloutta seurataan jatkuvasti. Kannattavuutta ei lasketa erikseen jokaisen kurssin kohdalta, vaan huomioon otetaan opiskelijamäärän keskikoko, jolloin vaihtelevuus ylä- ja alakanttiin on otettu huomioon. Opisto on voittoa tavoittelematon ja pyrkii toiminnallaan nollatulokseen. Kansalaisopiston kaltaisessa asiantuntijatyössä opettajien palkkiot ovat suurin menoerä kokonaiskulurakenteesta. (Maaperä 2014)

4.3 Kustannuslaskelmat

Kustannuslaskelmissa on laskettu kielikurssin järjestämisen kannattavuutta, kun otetaan huomioon kaksi muuttujaa; kurssimaksut sekä opettajien palkat sivukuluineen. Selvyyden vuoksi laskelmista on jätetty kokonaan huomioimatta vakituisen kuukausiopettajan palkkamenot, sillä kansalaisopistojen kurssitoiminta hoidetaan pääsääntöisesti tuntipalkkaisten opettajien voimin (Jattu-Wahlström 2014). Laskelmissa ei myöskään otettu huomioon työntekijän kokonaispalkasta perittäviä ennakonpidätyksiä, sillä ennakonpidätyksen suuruus määräytyy työntekijäkohtaisesti veroprosentin mukaan (Tomperi 2013, 89), jota tässä tapauksessa on hankala arvioida.

Yksityisen opetusalan työehtosopimuksen mukaan tuntiopettajien palkat vaihtelevat pätevydestä riippuen 24,59 eurosta 29,66 euroon tunnissa. Kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen (OVTES) mukaan yleisivistävän koulun tuntiopettajan palkkataulukossa on kaksi kalleusluokkaa, ja palkan määräytyminen riippuu siitä ”kertyvätkö päätoimisen tuntiopettajan tunnit yhdestä vai useammasta oppilaitoksesta ja yhdestä vai useammasta kunnasta (esim. tuntien ilmoittaminen).” Kalleusluokat huomioon ottaen kansalaisopiston opettajan mediaanituntipalkka on 26,77 euroa. Mediaaniarvo on keskiluku, joka kuvaa tuntipalkkajakauman keskimmäistä lukua (Vilkkä 2007, 122). Perustuntipalkkoihin tulee 12-13 sentin korotus 1. heinäkuuta 2014 (Kunnallinen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimus), mutta seuraavat kustannuslaskelmat on laskettu nykyisellä tuntipalkkatasolla.

Mediaanituntipalkan lisäksi laskelmissa on huomioitu myös opettajan palkan sivukulut, joita työnantaja joutuu palkan lisäksi maksamaan työntekijälle ja muille eri tahoille. Sivukuluihin kuuluvat lomakorvaus, työnantajan ja työntekijän työeläkevakuutusmaksu, sairausvakuutusmaksu, sosiaaliturvamaksu sekä työttömyysvakuutusmaksu.

Työntekijälle maksetaan palkan lisäksi lomakorvausta, mikäli työntekijä ei pidä vuosilomaa palvelussuhteen aikana (Lomakorvaus 2013). Lomakorvaus on työsuhteen pituudesta riippuen joko 9 tai 11,5 prosenttia maksetusta palkasta (Kuntatyönantajat 2012). Seuraavissa esimerkeissä lomakorvaus on laskettu 9 prosentin mukaan, sillä kansalaisopistojen tuntiopettajat eivät yleensä sido pitkäkestoisia työsuhteita.

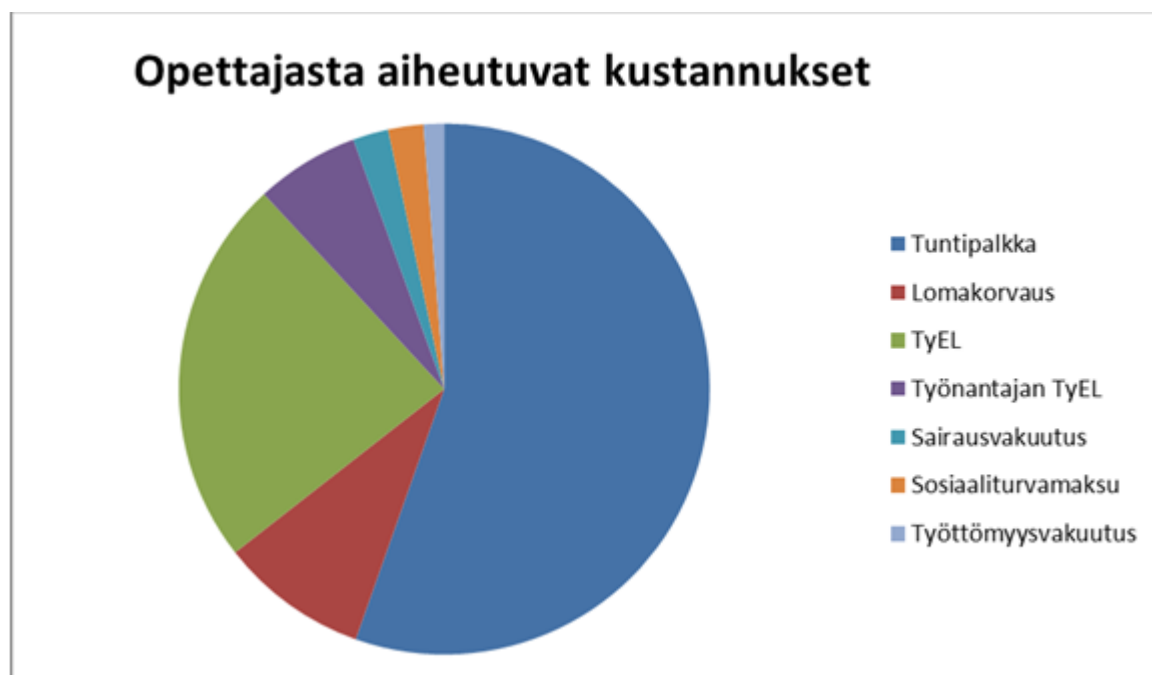
Kaikille 18-67 -vuotiaille työntekijöille maksetaan myös työeläkevakuutusmaksua, joka on keskimäärin 23,6 prosenttia palkasta. Työntekijän eläke kertyy työnantajan maksamasta palkasta ja se turvaa työntekijän toimeentulon eläkeaikana tai mahdollisen työkyvyttömyyden aikana (Etera 2014). Työnantaja pidättää työeläkevakuutusmaksun työntekijän palkasta ja maksaa sekä työnantajan että työntekijän maksun, joka on alle 53-vuotiaasta työntekijästä 5,55 prosenttia ja yli 53-vuotiaasta 7,05 prosenttia. (Yrittäjät 2014). Tässä tapauksessa kun

tuntiopettajan ikää ei voida arvioida, työnantajan työeläkevakuutusmaksuprosenttina käytetään näiden kahden luvun keskiarvoa eli 6,3 prosenttia.

Työntekijän tulee olla vakuutettu sairauden tai tapaturman varalta. Vuonna 2014 sairausvakuutusmaksu on 2,16 prosenttia palkasta, joka on jaettu sairaanhoitomaksuun sekä päivärahamaksuun. Sairaanhoitomaksuilla katetaan muun muassa Kelan maksamat lääkärikäynnit sekä lääkekorvaukset ja päivärahamaksuilla rahoitetaan sairausvakuutuksen työtulovakuutus (Vero 2014).

Työnantajan on myös maksettava ennakonpidätysten alaisten palkkojen yhteismäärästä sosiaaliturvamaksua (Tomperi 2013, 92), mikäli tämä kuuluu 16-67 -vuotiaisiin. Sosiaaliturvamaksu on suoritettava Verohallinnolle, ja se muodostuu silloin kun työntekijä on sairausvakuutuslain mukaan vakuutettu. Vuonna 2014 sosiaaliturvamaksun suuruus on 2,14 prosenttia palkasta (Kela 2014).

Työttömyysvakuutusmaksu takaa työntekijän maksukyvyn säilymisen työttömyyden aikana ja sen piiriin kuuluvat kaikki 18-64 -vuotiaat työntekijät. Työttömyysvakuutusmaksu on jaettu työntekijän ja työnantajan maksettavaksi, jonka yhteismäärä on 1,25 prosenttia palkasta, kun tuloraja ei vuodessa ylitä 1 990 500 euroa (Yrittäjät 2014). Kuviossa 2 on esitetty opettajasta muodostuvat kulut sektoreittain. Kuvioista käy ilmi, että perustuntipalkan lisäksi palkan sivukulut muodostavat melkein puolet kokonaiskuluista.

Kuvio 2: Tuntipalkkaisen opettajan kustannukset työnantajalle

Seuraavissa esimerkeissä on erikseen laskettu kurssien toteutus yleisimmillä minimi- ja maksimiopiskelijamäärillä sekä tuntipalkkaisen opettajan kustannukset perinteisellä 24 tuntia kestävällä kurssilla. Näiden laskuesimerkkien lisäksi on huomioitu mediaaniopiskelijamäärällä toteutettava kurssi sekä viimeiseksi on laskettu kuinka monella opiskelijalla kurssi on kannattava toteuttaa, jotta opistot pääsevät kustannuksissa nollatulokseen.

Esimerkki 1. Helsingin työväenopisto

Helsingin työväenopistossa järjestettävä saamen kielikurssin pituus 12 viikkoa, 2 tuntia viikossa eli yhteensä 24 tuntia. Toteutuksen kustannukset on laskettu erikseen minimiopiskelijamäärällä (8 opiskelijaa) ja maksimiopiskelijamäärällä (24 opiskelijaa) sekä tuntipalkkaisella opettajalla:

Kurssimaksu per henkilö	33,90 euroa	33,90 euroa
Opiskelijamäärä (minimi/maksimi)	8 henkilöä	24 henkilöä
Tulot yhteensä	271,20 euroa	813,60 euroa
Tuntiopettajan palkka (mediaani)	26,77 euroa	26,77 euroa
Kokonaisopetusmäärä (h)	24 tuntia	24 tuntia
Palkka yhteensä	642,48 euroa	642,48 euroa
Lomakorvaus	57,82	57,82
TyEL	151,62	151,62
Työnantajan TyEL-osuus	40,47	40,47
Sosiaaliturvamaksu	13,74	13,74
Sairausvakuutusmaksu	13,87	13,87
Työttömyysvakuutusmaksu	8,03	8,03
Palkan sivukulut yhteensä	285,55 euroa	285,55 euroa
Palkkamenot sivukuluineen	928,03 euroa	928,03 euroa
Kulusuhde	-656,83 euroa	-114,43 euroa

Lasketaan kurssin kustannukset myös mediaaniopiskelijamäärällä, sillä kurssien osallistujamäärät vaihtelevat:

Kurssimaksu per henkilö	33,90 euroa
Mediaaniopiskelijamäärä	16 henkilöä
Tulot yhteensä	542,40 euroa

Tuntiopettajan palkka (mediaani)	26,77 euroa
Kokonaisopetusmäärä (h)	24 tuntia
Palkkamenot sivukuluineen	928,03 euroa
Kulusuhde	-385,63 euroa

Tavoitellessa nollapistettä työväenopiston kurssi tulisi toteuttaa vähintään 28 opiskelijalla, jotta tuntipalkkaisen opettajan kustannukset saataisiin katettua:

Kurssimaksu per henkilö	33,90 euroa
Opiskelijamäärä	28 henkilöä
Tulot yhteensä	949,20 euroa

Tuntiopettajan palkka (mediaani)	26,77 euroa
Kokonaisopetusmäärä (h)	24 tuntia
Palkkamenot sivukuluineen	928,03 euroa
Kulusuhde	+21,17 euroa

Tässä törmäämme ongelmaan, jossa kustannukset kattava opiskelijamäärä ylittää opiston asettaman maksimihenkilömäärän per kurssi. Nollatulokseen pääseminen ei ole mahdollista opiston nykyisillä resursseilla.

Esimerkki 2. Kalliolan kansalaisopisto

Kalliolan kansalaisopistossa järjestettävä saamen kielikurssin pituus 12 viikkoa, 2 tuntia viikossa eli yhteensä 24 tuntia. Toteutuksen kustannukset on laskettu erikseen minimiopiskelijamäärällä (8 opiskelijaa) ja maksimiopiskelijamäärällä (24 opiskelijaa) sekä tuntipalkkaisella opettajalla:

Kurssimaksu per henkilö	64 euroa	64 euroa
Opiskelijamäärä (minimi/maksimi)	8 henkilöä	24 henkilöä
Tulot yhteensä	512 euroa	1 536 euroa

Tuntiopettajan palkka (mediaani)	26,77 euroa	26,77 euroa
Kokonaisopetusmäärä (h)	24 tuntia	24 tuntia
Palkka yhteensä	642,48 euroa	642,48 euroa

Lomakorvaus	57,82	57,82

TyEL	151,62	151,62
Työnantajan TyEL-osuus	40,47	40,47
Sosiaaliturvamaksu	13,74	13,74
Sairausvakuutusmaksu	13,87	13,87
Työttömyysvakuutusmaksu	8,03	8,03
Palkan sivukulut yhteensä	285,55 euroa	285,55 euroa
Palkkamenot sivukuluineen	928,03 euroa	928,03 euroa
Kulusuhde	-416,03 euroa	+607,97 euroa

Lasketaan kurssin kustannukset myös mediaaniopiskelijamäärällä, sillä kurssien osallistujamäärät vaihtelevat:

Kurssimaksu per henkilö	64 euroa
Mediaaniopiskelijamäärä	16 henkilöä
Tulot yhteensä	1 024 euroa
Tuntiopettajan palkka (mediaani)	26,77 euroa
Kokonaisopetusmäärä (h)	24 tuntia
Palkkamenot sivukuluineen	928,03 euroa
Kulusuhde	+95,97 euroa

Tavoitellessa nollatulosta kurssi on mahdollista toteuttaa 15 henkilöllä, kun 24 tuntia kestävä kurssin opettajalle maksetaan tuntikorvausta:

Kurssimaksu per henkilö	64 euroa
Opiskelijamäärä	15 henkilöä
Tulot yhteensä	960 euroa
Tuntiopettajan palkka (mediaani)	26,77 euroa
Kokonaisopetusmäärä (h)	24 tuntia
Palkkamenot sivukuluineen	928,03 euroa
Kulusuhde	+31,97 euroa

Edellä olevista laskelmista voidaan päätellä, että työväenopiston alhaisten kurssimaksujen vuoksi tuntiopettajan kustannuksia ei voida kattaa edes suurimmalla mahdollisella opiskelijamäärällä. Työväenopistolla kuitenkin on useita positiivisen tuloksen tekeviä kursseja, joista

saaduilla tuloilla yhden katteettoman kurssin toteuttaminen voi olla mahdollista. Kalliolan kansalaisopistolla järjestettävästä kurssista nollatuloksen lisäksi voidaan saada mahdollisia tuloja, mikäli opiskelijamäärä ylittää 15 henkilöä.

Laskelmat ovat vertailukelpoisia keskenään, sillä niissä on otettu huomioon pelkästään voimassaolevat kurssimaksut sekä tuntiopettajan mediaanipalkka sivukuluineen, joka pysyy saman arvoisena. Laskelmia ei kuitenkaan voida pitää täysin totena, sillä opetuskustannuksiin tulee laskea kurssimaksujen ja opettajan palkkioiden lisäksi muun muassa tilojen vuokrat, ylläpitokustannukset, markkinointi sekä opetusteknologia. Lopulliset palkkukulut eivät ole täsmällisiä, sillä opettajan saamasta palkkiosta vähennetään vielä ennakonpidätys, joten opettajan saama kokonaispalkka ei täysin vastaa laskelmissa esitettyjä lukuja. Ennakonpidätyksen vähennys ei kuitenkaan ole työnantajan kulu, sillä palkan sivukulut lasketaan kokonaispalkasta ennen ennakonpidätystä (Tomperi 2013, 89) ja tästä syystä se on jätetty huomiomatta edellä esitetyissä esimerkeissä.

5 Tutkimuksen toteutus

Kyseinen opinnäytetyö on tapaustutkimus, jonka tarkoituksena on tuottaa yksityiskohtaista tietoa tutkimuskysymyksestä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 52). Tutkittavia tapauksia oli vain yksi; saamen kielen opetuksen kysyntä vapaan sivistyksen oppilaitoksissa. Aihe täytyi kuitenkin ottaa huomioon kokonaisuutena, mukaan lukien saamen kielen nykytila Suomessa, Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimat toimenpiteet saamen kielen opetuksen parantamiseksi, kielikoulutuksen järjestäminen sekä sen kustannukset valtionavustuksineen ja muine rahoitustukineen.

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin perehtymällä saamen kieleen ja kulttuuriin, jotta käsiteltävä aihealue tunnettiin perusteellisesti ennen kuin työtä ja tutkimusta lähdettiin jatkamaan (Ojasalo ym. 2009, 34). Suurimmaksi osaksi keskityttiin hakemaan tietoa pääkaupungissa asuvista saamelaisista ja saamen kielen käyttämisestä Helsingissä. Opetuksen järjestämisessä otettiin huomioon monta näkökulmaa, sillä se oli tutkimusongelman kannalta oleellisin tietoperusta: pätevien opettajien rekrytointikanavat, erilaiset tavat oppia uusia kieliä, opetuksen kustannukset sekä vuoden 2014 vapaan sivistystyön toiminnalle myönnetyt avustukset. Opetuksen järjestämisen mahdolliset toimipaikat rajattiin Helsingissä toimiviin Kalliolan kansalaisopistoon sekä Helsingin suomenkieliseen työväenopistoon niiden tunnettuuden vuoksi.

Yhteyshenkilöinä yhteistyökumppani City-Sámit Ry:stä toimivat puheenjohtaja Pentti Pieski ja sihteeri Sini Nuorgam, joiden kanssa kommunikointi puhelimitse sekä sähköpostitse. Henkilökohtaisia tapaamisia järjestettiin kerran opinnäytetyöprosessin alussa. Yhteistyön tarkoituksena oli saada tukea tutkimusprojektille ja lisätä mahdollisia kontakteja halukkaisiin kielen

opiskelijoihin ja muihin saamelaisiin. Yhteistyökumppanin kautta saatiin myös potentiaaliset jakelukanavat kyselyn lähettämiseksi.

Tutkimukseen sisältyi kolme erilaista tutkimusmenetelmää; kysely, eri näkökulmista toteutetut haastattelut sekä koulutuksen järjestämisen kustannuslaskelmat kussakin toimipisteessä. Useamman tutkimusmenetelmän yhdistelmästä käytetään termiä triangulaatio (Hirsjärvi ym. 2009, 233). Triangulaation avulla tutkimukseen saatiin syvälinen, kokonaisvaltainen ote ja se auttoi myös konkreettisen ratkaisun luomisessa. Tutkimusprosessin työvaiheet erosivat suuresti toisistaan, jolloin oli selvää valita myös tutkimusmenetelmät niiden mukaisesti. Eri menetelmät eivät sulkeneet mahdollisuuksia, vaan tukivat toisiaan läpi koko prosessin (Ojasalo ym. 2009, 55). Koulutuksen kustannuslaskemat siirrettiin ”Toteuttamismenetelmät” -kappaleen alta ”Rahoitus” -kappaleeseen, sillä niiden havaittiin kuuluvan oleellisesti opistojen yleiseen rahoitustaustaan.

5.1 Kysely

Opinnäytetyön keskeisin tutkimuskysymys oli ”Onko saamen kielen opetukselle kysyntää pääkaupunkiseudulla?” Tässä tapauksessa kyse oli omaehtoisesta opiskelusta vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Tutkimusongelmaa lähestyttiin sähköisellä kyselyllä, jonka tarkoituksena oli kartoittaa löytyykö opiskelulle kiinnostusta ja minkä tasoista opetusta opistoihin kaivattaisiin. Yhdeksi tutkimusmenetelmäksi kysely valikoitu sen sopivuuden takia, koska sillä uskottiin saavan tehokkaasti kerättyä laajaa tutkimusaineistoa. Kyseisessä tutkimuksessa mittauksen kohteina eli havaintoyksiköinä (Ojasalo ym. 2009, 109) toimivat City-Sámit Ry:n postituslistalla olevat henkilöt sekä heidän Facebook-sivustonsa seuraajat.

Kyselypohja luotiin Laurean E-lomakepalvelussa, ja sen toteuttamisessa käytettiin asiantuntijoiden apua. Yhteistyökumppanina toimivan City-Sámit Ry:n Pieski ja Nuorgamm kertoivat sähköpostitse omasta mielestään heille hyödyllisiä kysymyksiä ja Laurea-ammattikorkeakoulun puolesta lomakkeeseen suunniteltiin rahoituspainotteisen kysymyksen lisäämistä, joka kuitenkin jätettiin pois lopullisesta versiosta. Alkuperäisestä lomakkeesta poistettiin muutamia kohtia, jotka eivät olleet oleellisia työn tavoitteiden saavuttamiseksi (kuten vastaajan sukupuoli).

Kyselyssä (Liite 1) oli yhteensä kymmenen kysymystä sekä vapaa kenttä omille kommenteille. Kysymykset oli jaettu kolmeen pääluokkaan; taustatiedot, aiemmat saamen kielen opinnot sekä saamen kielen opetuksen kysyntä. Taustatiedoissa kysyttiin vastaajan ikää, nykyistä asuinpaikkaa sekä saamelaisalkuperää. Ikä-kysymyksen vastausvaihtoehdot oli jaettu ikäryhmittäin viiteen eri kategoriaan. Ryhmittelyn uskottiin helpottavan vastausten analysointia (Hirsjärvi ym. 2013, 233). Nykyisellä asuinpaikalla kartoitettiin kyselyn kannalta oleellinen kohderyhmä eli pääkaupunkilaiset ja sen lähikunnissa asuvat. Saamelaisella alkuperällä rajat-

tiin saamelaiset ja muut vastaajat eri ryhmiin, sillä heillä oletettiin olevan erilaiset tarpeet saamen kielen opetustasojen suhteen. Kyselyn toisessa osiossa tiedusteltiin aiempia saamen kielen opintoja, ja kysymysten oli tarkoitus antaa suuntaa siitä, minkä tasoiselle opetukselle on kysyntää. Viimeisessä ja tutkimuksen kannalta oleellisimmassa osiossa keskityttiin saamen kielen opetuksen kysyntään. Osion ensimmäinen kysymys ”Oletko kiinnostunut opiskelemaan saamea opistotasolla (kuten kansalaisopistot)?” antoi suoran vastauksen keskeisimpään tutkimusongelmaan; vastauksista saatiin selville kysynnän määrä. Mikäli vastaaja oli valinnut kieltävän vastauksen edellä mainittuun kysymykseen, hänen ei tarvinnut vastata enää seuraaviin neljään tarkentavaan kysymykseen. Tarkentavissa kysymyksissä vastaajan oli mahdollista kertoa vapaaseen tekstikenttään miksi hän on kiinnostunut saamen kielen opiskelusta, jotta saataisiin selville kiinnostuksen syyt; haluaako vastaaja oppia uuden kielen vai ovatko syyt henkilökohtaisempia, kuten saamelaiset sukujuuret tai kielen elvyttäminen. Tarkentavissa kysymyksissä kysyttiin myös mitä saamen kolmesta kielestä halutaan opiskella, minkä tasoista opiskelua kaivataan ja kuinka pitkälle saamen kielen taitoa halutaan kartuttaa. Kyselyn lopussa oli vapaa kenttä omille kommenteille.

Kyselyä lähdettiin levittämään sosiaalisen median kautta City-Sámit Ry:n Facebook-sivustolle, joka toimii osoitteessa: <https://www.facebook.com/groups/183215438396008>. Jakelussa hyödynnettiin myös yhdistyksen jäsenrekisteriä, jota kautta kysely saatiin toimitettua noin 130 jäsenen sähköpostiin. Facebook-julkaisuun ja sähköpostiviesteihin kirjoitettiin lyhyt saate teksti (Liite 2), jotta vastaaja oli tietoinen mihin tarkoitukseen tietoja käytetään ja mistä tulokset ovat luettavissa työn julkaisun jälkeen. Kyselyyn oli mahdollista käydä vastaamassa osoitteessa <https://elomake3.laurea.fi/lomakkeet/8395/lomake.html>. Kysely julkaistiin 23. maaliskuuta ja se sulkeutui 10. huhtikuuta, jolloin vastaamisaikaa oli yhteensä 2 viikkoa. Vilkan (2007, 106) mukaan kyselylomakkeiden yleisin vastausaika on 10-14 päivää, jonka aikana on tapana lähettää vielä muistutus vastaamisesta ennen määräajan sulkeutumista. City-Sámit -yhdistyksen Facebook-sivuille ei päivitetty muistutusta vastaamisesta, sillä sivuille ei tullut muita ilmoituksia kahden viikon aikana ja kehoitus kyselyyn osallistumisesta oli hyvin esillä koko sen voimassaoloajan. Jakelukanavat valittiin yhteistyökumppanin yhteyksiä hyödyntäen. Uskottiin, että kysely tavoittaa paljon aiheesta kiinnostuneita, sillä kyseisten kanavien kautta tavoitetuilla henkilöillä on jo alun perin kytköksiä tai kiinnostusta saamelaisuuteen ja saamen kieleen. Valtaosa pääkaupunkiseudun saamelaisista ei kuitenkaan kuulu City-Sámit -yhdistykseen, joten heitä ei saatu tavoitettua valittujen kanavien kautta (City-Sámit 2014).

Otosmenetelmänä käytettiin harkinnanvaraista näytettä, jossa saatuja tuloksia ei pyritty yleistämään koskemaan koko perusjoukkoa (Vilka 2007, 57). Tietoisesti valittujen ryhmien havantoyksiköillä tiedettiin olevan kiinnostusta tai henkilökohtaista kokemusta saamelaisista, jolloin tulokset eivät päde koko perusjoukkoon, esimerkiksi kaikkiin henkilöihin, jotka ovat potentiaalisia opiskelijoita vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

Kyselyyn vastasi 20 henkilöä, joista yli puolet oli saamelaistaustaisia. Vastajien ikäjakauma oli suhteellisen tasainen, yli puolet vastaajista oli iältään 26-50 -vuotiaita. Sukupuolta ei kysytty, sillä sitä ei pidetty tulosten kannalta oleellisena tietona. Kaikista vastanneista 19 osoitti mielenkiintoa saamen kielen opiskelua kohtaan ja kysyttäessä syitä kiinnostukseen, esille nousivat kaksi päätekijää: saamelaisten vastaajien halu ylläpitää kieltään sekä ei-saamelaisten vastaajien kiinnostus saamelaista kulttuuria kohtaan. Kyselyn tuloksia on avattu ja analysoitu enemmän kappaleessa 6 ”Tulokset ja analysointi”.

Kyselyn heikkoina puolina voidaan pitää otoksen kokoa. Suosituksen mukaan (Vilkkä 2007, 57) suppeastakin kohderyhmästä saatujen vastausten määrä tulisi olla vähintään sata havaintoykiskköä, joten tavoitteesta jäätiin 80 prosentilla. Kyselytutkimuksessa tulee varautua katoon, eli tietojen puuttumiseen tai vastaamatta jättämiseen (Vilkkä 2007, 59). Tässä tapauksessa realistinen vastaajamäärä oli 40-70 henkeä, mutta kato oli odotettua suurempi. Otantamenetelmänä käytetyn harkinnanvaraisen näytteen koko oli rajattu kahden ryhmän jäseniin, eikä kyselykanavien määrää harkittu otettavaksi enempää. Kyselyn heikkoina puolina voidaan pitää myös vastaajien erilaisia tulkintoja kysymyksistä, jolloin annetut vastaukset saattavat vääristää tutkimustulosta. Vuorovaikutuksesta on etua, sillä silloin voidaan kysyä apua, mikäli kysymystä ei täysin omaksuta. Kyselyyn vastanneista ei myöskään voida olla varmoja, kuinka tosissaan he ovat suhtautuneet tutkimukseen tai kuinka perehtyneitä aiheeseen he ovat. (Ojasalo ym. 2009, 108) Virheellisten tulkintojen määrää pyrittiin minimoimaan kyselylomakkeen lyhyillä, yksiselitteisillä ja suljetuilla kysymyksillä. Muutamassa kysymyksessä oli mukana myös seliteteksti, kuten kysymyksessä ”Minkä tasoista opetusta kaipaat?” Selitetekstissä kerrottiin mitä tavoitteita vastausvaihtoehdot, alkeet ja perustaso, keskitaso tai ylin taso, sisältävät.

Kvantitatiivisen tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa sen kykyä tuottaa johdonmukaisia ja ei-sattumanvaraisia vastauksia (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2014). Tässä tapauksessa pieni otoksen koko vaikeutti reliabiliteetin mittaamista. Vaikka kyselystä saadut tulokset olivat johdonmukaisia, ne eivät välttämättä päde eri kontekstissa, kuten toisin valituissa kyselyn kohderyhmissä. Tutkimustulos ei siis ole reliabeeli, mikäli se suhteutetaan suuren joukkoon. Reliabiliteetin mittaaminen tässä tapauksessa on tarpeetonta, sillä harkinnanvaraisesti valitun otoksen tarkoituksena ei ollut yleistää saatuja tuloksia koskemaan koko perusjoukkoa vaan mitata tietyn ryhmän mielipiteitä. Tutkimuksen validius eli luotettavuus tarkoittaa yleisesti sitä kuinka hyvin tutkimusmenetelmä saa selvitettyä sitä mitä on ollut tarkoituskin selvittää. Validiteetin arvioimiseksi voidaan verrata saatuja tutkimustuloksia todelliseen tietoon (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2014). Tässä tapauksessa kyselylomakkeen avulla oli tarkoitus kartoittaa valitun ryhmän mielenkiintoa saamen kielen opetusta kohtaan. Saatujen tulosten valossa lähes kaikki vastanneista ilmaisivat kiinnostuksena opiskeluun. Vastanneista suurin osa

oli saamelaistaustaisia pääkaupunkiseudulla asuvia, ja huhtikuussa 2014 julkaistu Saamelaiskäräjien tilaamasta selvityksestäkin käy ilmi, että kaupunkilaistuneet saamelaiset eivät voi ylläpitää saamen kieltä sen veroisesti kuin haluaisivat. Tulokset korreloivat keskenään, joten toteutettua kyselytutkimuksen validiutta voidaan pitää pätevänä sen pienestä otoksen huolimatta.

5.2 Haastattelu

Henkilökohtaisella haastattelulla tutkimukseen saatiin kvalitatiivista näkökulmaa ja myös täysin uutta tietoa aiheesta, kuten koulutuksen järjestämisestä. Haastattelu valittiin yhdeksi tutkimusmenetelmäksi juuri siksi, että haastattelulla toimijat (tässä tapauksessa koulutuksen järjestäjät) pystyivät itse selittämään ja kuvaamaan tilannetta, josta työn kannalta ei ollut vielä muodostunut tarkempaa omakohtaista näkemystä. Keskeisen tutkimuskysymyksen kannalta kvantitatiivinen kysely oli relevantimpi, koska sillä saatiin määrällistä tietoa halukkaiden opiskelijoiden määrästä, mutta haastattelut antoivat aiheelle välttämätöntä taustatietoa. Haastattelun ja kyselyn ero on selkeä; haastattelussa saadaan syväanalyysi tietyiltä tahoilta laajasti koko aiheesta ja kyselyssä on ennalta määrätty kysymykset eikä vastaajan henkilöllisyys paljastu (Ojasalo ym. 2009, 98). Toteutetut haastattelut olivat tyyliltään teemahaastatteluja, joiden strukturointiasteet, eli kysymysten ennalta määrittely vaihtelivat (Ojasalo ym. 2009, 94). Haastatteluilla ei ollut tarkoitus löytää yhtymäkohtia aiheista, vaan selvittää erikseen kunkin tahon erilaisia toimintatapoja opetuksen järjestämisessä.

Haastatteluissa käsiteltiin kahden eri näkökulman edustajia; koulutuksen järjestäjiä sekä saamen kielen opiskelusta kiinnostunutta henkilöä. Koulutuksen järjestäjistä haastateltiin kahta Helsingissä toimivaa oppilaitoksen yhteyshenkilöä, jotta saatiin verrattua eri toimijoiden käyttäytymistä ja toisistaan poikkeavia rahoitusmalleja. Vertailukohteina olivat Helsingin työväenopisto ja Kalliolan kansalaisopisto. Kolmantena haastattelussa käytettiin Pudasjärven kansalaisopiston yhteyshenkilöitä, sillä heillä oli jo konkreettista kokemusta saamen kielen kurssin pitämisestä ja haastatteluilla saatiin oleellista tietoa aiheesta. Saamen kielen opinnoista kiinnostuneen henkilön näkökulma otettiin mukaan haastatteluihin, jotta tutkimukseen saatiin vuorovaikutteista informaatiota tukemaan kyselyn vastauksista johdettua tulosta.

Haastatteluissa käytettiin eri aineistonkeruumenetelmiä; puhelin-, sähköposti- sekä henkilöhaastatteluja. Käyttämällä tilanteeseen sopivia haastattelumalleja tutkittavasta aiheesta saatiin mahdollisimman kokonaisvaltainen käsitys (Hirsjärvi ym. 2013, 161). Helsingin työväenopiston koulutuspäällikkö Merja Jattu-Wahlströmiä haastateltiin puhelimitse 25. maaliskuuta 2014 ja Kalliolan kansalaisopiston rehtori Ilona Maaperän kanssa käytiin läpi henkilökohtainen haastattelu 2. huhtikuuta Kalliolan kansalaisopiston omissa tiloissa. Pudasjärven kansalaisopistossa jo aiemmin järjestetty inarinsaamen kielikurssi antoi hyödyllistä tietoa koulutuksen

peruselementeistä, joita kurssin opettaja Anja Kaarret kertoi sähköpostin välityksellä 17.-18. maaliskuuta 2014. Syitä kielikurssin päätyemisestä opiston tarjontaan tiedusteltiin kansalaisopiston rehtori Juha Holapalta sähköpostin välityksellä 17. maaliskuuta, johon hän vastasi 21. päivä. Pudasjärven ja Helsingin edustajien haastatteluiden aineistonkeruumenetelmät erosivat toisistaan sisällöllisesti ja toteutustavaltaan. Kaarretin ja Holapan tapauksissa haastatelluista ei oltu ennalta sovittu ja sähköpostitiedustelut olivat lyhyitä ja jäivät yhteen kertaan. Jattu-Wahlströmin kanssa haastattelusta sovittiin jo aiemmin sähköpostitse ja se toteutettiin sovittuna päivänä. Tällöin haastateltava oli ehtinyt orientoitua tulevaan haastatteluun ja sen sisältöön, jolloin haastattelumateriaalia saatiin kerätyksi enemmän.

Pudasjärven kansalaisopiston inarinsaamen opettaja Kaarretin sähköpostihaastattelu perustui kysymysrunkoon, joka hänelle lähetettiin etukäteen (Liite 3). Suljettuja kysymyksiä oli kuusi kappaletta, joihin Kaarret sai halutessaan vastata. Kysymyksissä kartoitettiin muun muassa Kaarretin opetusmenetelmiä, opetuksessa käytettäviä kurssimateriaaleja sekä opiskelijoiden antamaa palautetta. Haluttiin myös tietää mikä saamen kielen opiskelussa on yleisesti ottaen vaikeinta opiskelijoille, jotta voidaan varautua tähän myös mahdollisesti tulevaisuudessa, mikäli saamen kielikursseja aletaan järjestämään myös Helsingissä. Pudasjärven kansalaisopiston rehtoria lähestyttiin Kaarretin tavoin sähköpostitse, sillä hänellä uskottiin olevan enemmän taustatietoa siitä, miksi kurssi alun perin otettiin opiston valikoimiin. Holapalta kysyttiin mistä tämä oli saanut idean kurssin järjestämiseen, miksi hän oli valinnut saamen kielistä juuri inarinsaamen, mitä kautta kielen opettaja rekrytoitiin ja onko heillä mahdollisesti tulevaisuudessa tulossa myös muita saamen kielen kursseja (Liite 4).

Helsingin työväenopiston koulutuspäällikkö Merja Jattu-Wahlströmin haastateltiin puhelimitse 25. maaliskuuta 2014. Haastatteluajankohdasta oli sovittu edellisellä viikolla sähköpostilla. Jattu-Wahlström kertoi työväenopiston opetuskäytännöistä, ja häneltä tiedusteltiin muun muassa kielikurssitarjonnan määrää, perusteita valita uusia kieliä, opettajien rekrytointikanavia sekä kurssihintojen ja opiston rahoituksen muodostumista. Puhelun aikana keskusteltiin lisäksi kurssien kestoista, tilojen kesäkäytöstä, Jattu-Wahlströmin henkilökohtaisesta mielipiteestä saamen kurssia kohtaan sekä opistolla aiemmin järjestetyistä saamen kielen kursseista. Puhelun kokonaiskesto oli 43 minuuttia, mutta sitä ei saatu nauhoitettua sopivan tekniikan puutteen vuoksi. Jattu-Wahlströmin kanssa käydyssä haastattelussa oli litteroinnin jälkeen useita eri virhetulkintoja tutkijan puolelta, joiden uskottiin johtuvan haastattelun nauhoituksen puutteesta. Haastatteluaineistosta jouduttiin poistamaan, korjaamaan ja täsmentämään useita työväenopiston toiminnasta kertovia tietoja. Lopullinen korjattu versio hyväksyttiin haastateltavan puolelta 23. huhtikuuta 2014.

Kalliolan kansalaisopiston rehtori Ilona Maaperää haastateltiin 2. huhtikuuta opiston omissa tiloissa. Haastattelun nauhoittamiseen saatiin lupa, ja välineenä käytettiin Olympus-merkkistä

ääninauhuria. Haastattelun kesto oli 30 minuuttia ja 3 sekuntia, jonka jälkeen keskusteltiin vielä mahdollisista litteroitujen tietojen tarkastusajankohdista ja lisätietojen tarpeellisuudesta. Haastattelutilanteessa keskusteltiin vapaamuotoisesti kurssien järjestämisestä sekä opiston rahoituksesta. Maaperän kanssa käyty haastattelu litteroitiin heti haastattelun jälkeen samana päivänä ja se lähetettiin hänelle hyväksyttäväksi. Myös Maaperän haastattelun pohjalta kirjoitettua aineistoa jouduttiin korjaamaan useita kertoja, sillä asioissa oli paljon virhetulkintoja ja epäselvyyttä. Maaperä hyväksyi lopullisen Kalliolan kansalaisopiston rahoitusta koskevan osion 7. toukokuuta 2014.

Henkilökohtainen haastattelu saamenkielen opinnoista kiinnostuneen opiskelija Jenni Tanskan kanssa toteutettiin 11. huhtikuuta haastateltavan kotona Helsingissä. Sopiva haastateltava löytyi omasta tuttavapiiristä, sillä henkilön kiinnostus saamen kieleen oli jo pitkään ollut tiedossa. Haastattelu kesti 24 minuuttia ja se oli keskustelunomainen tilanne, jota ei nauhoitettu sopivan tekniikan puutteen vuoksi. Haastattelu kirjattiin kokonaisuudessaan ylös, jonka jälkeen vastaukset siirrettiin lyhennettyinä tutkimusaineistoon.

Haastatteluiden käyttäminen tutkimusmenetelmänä sopi aiheen ominaisuuksiin, sillä sitä kautta saatiin täysin uutta tietoa koulutuksen järjestämisestä ja tiettyjen opistojen käytännöistä, joita ei muuta kautta olisi saatu hankittua tai se olisi ollut hankalaa. Haastattelumuodon heikkoutena voidaan pitää haastattelijan mahdollista johdattelua haluttuun lopputulokseen. Tässä tutkimuksessa haluttua lopputulosta ei kuitenkaan oltu etukäteen määritelty, vaan haastattelujen tarkoituksena oli kerätä uutta tietoa tutkimuksen ja toteutuksen pohjalta. Haastattelutilanteet ja niistä saadut aineistot voivat olla monitulkintaisia ja jotkut asiat voivat jäädä epäselviksi, mikäli haastatteluja ei litteroida tuoreeltaan. Myös tässä tutkimuksessa kahden toteutetun haastattelun pohjalta kirjoitettu aineisto vaati useita korjauksia ja täsmennyksiä jälkikäteen. Virhetulkintoja syntyi, kun asia ymmärrettiin tutkijan puolelta eri tavoin, kuin mitä haastateltava oli tarkoittanut. Myös haastattelukäytännöt olivat erilaisia. Koettiin, että työn kannalta hyödyllinen tieto (kansalaisopistojen toiminta ja rahoitus) saadaan selvitettyä yksityiskohtaisemmin henkilökohtaisella haastattelulla kuin sähköpostitse. Mikäli kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena olisi ollut saada samansuuntaista tietoa pelkästään tietystä aiheesta, haastattelumenetelmänä olisi täytynyt käyttää samaa kanavaa, jotta tulokset olisivat olleet vertailukelpoisia keskenään. Nyt saatuja tuloksia ei tarvinnut yleistää, joten eri haastattelumenetelmien käyttö oli suvaittavaa.

Koulutuksen järjestäjien haastattelumateriaaleja hyödynnettiin yleisesti kappaleessa 3 ”Opetuksen toteutus” ja tarkemmin yksityiskohtaisissa alakappaleissaan; Kaarretin ja Holapan sähköpostihaastatteluja kappaleessa 3.1 ”Pudasjärven kansalaisopisto”, Jattu-Wahlströmin puhe- linhaastatteluja kappaleessa 3.2 ”Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto” sekä

Maaperän haastattelua kappaleessa 3.3 ”Kalliolan kansalaisopisto”. Tanskasen haastatteluaineisto sisälletyttiin kappaleeseen 2.3 ”Saamen kieli pääkaupunkiseudulla”.

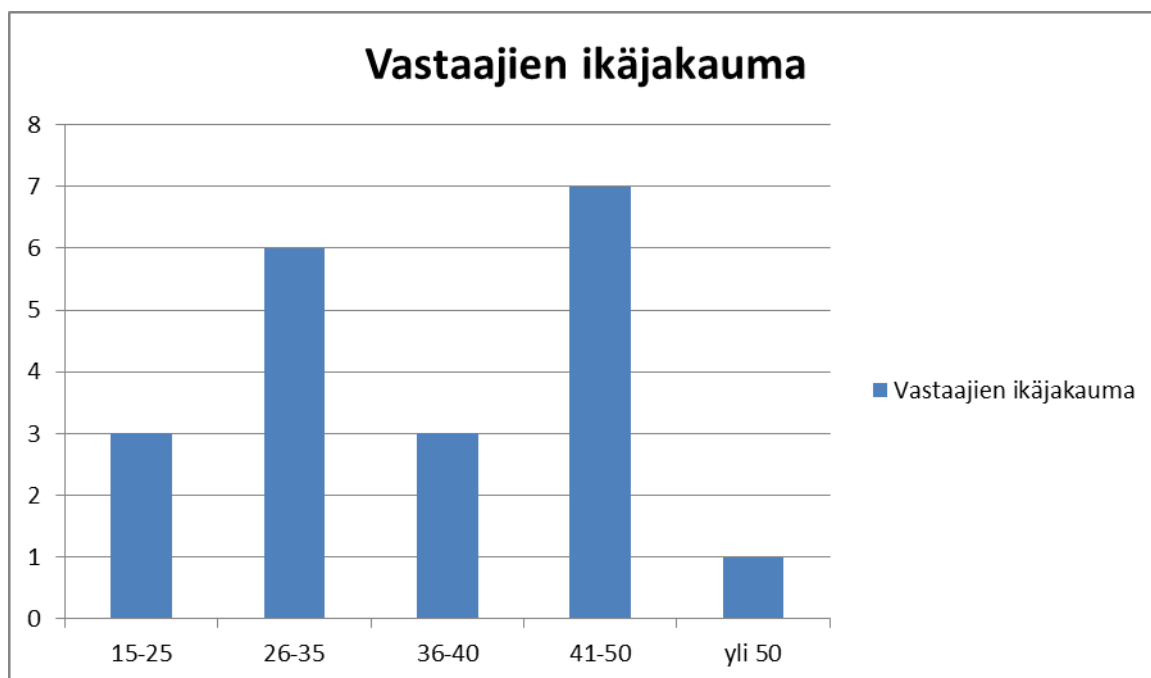
6 Tulokset ja analysointi

Kappaleeseen on kerätty yhteen kaikki kyselyistä ja haastatteluista saatu materiaali tutkimusongelman ratkaisemiseksi; ”Onko saamen kielen opetukselle kysyntää pääkaupunkiseudulla?” Koulutusjärjestäjien haastatteluaineistot eivät suoranaisesti anna vastausta kysymykseen, mutta niistä saatiin tietoa tutkimusongelmasta syntyneen kysynnän konkreettiseen kurssitoeutukseen. Kyselyistä saatujen tulosten uskottiin antavan City-Sámit - yhdistykselle ja mahdolliselle koulutusjärjestäjälle hyödyllistä informaatiota saamen kielen opetuksen kysynnästä.

Kahteen valittuun ryhmään lähetetty kysely tavoitti yhteensä noin 300 henkilöä, mutta suurin osa heistä oli molempien ryhmien listalla, jolloin todellinen kohderyhmän koko supistui noin 150-200 henkilöön. Kyselyyn vastanneiden määrän realistinen tavoite oli 40-70 henkilöä. Realisoitu otoksen määrä oli melko suppea, mutta sen uskottiin olevan tarpeeksi luotettava ja suuntaa-antava vastataksaan tutkimuskysymykseen. Lopullinen vastaajamäärä oli 20 henkilöä, joten tavoitteesta jäätettiin yli 50 prosentilla. Vaikka kato, eli vastaamatta jättäneiden määrä oli suuri, sen ei uskottu vaikuttavan saatuihin tuloksiin suuresti. Tarkoituksen mukaisesti valittujen ryhmien antamaa tulosta ei ollut tarkoitus yleistää koskemaan koko perusjoukkoa vaan antaa tietoa tiettyjen havaintoyksiköiden kiinnostuksesta saamen kielen opetusta kohtaan (Vilka 2007, 107).

Lopullinen kyselyaineiston käsittely aloitettiin 10. huhtikuuta sähköisen lomakkeen sulkeuduttua. Täytettyjä lomakkeita kuitenkin käytiin etukäteen tarkastelemassa sitä mukaa, kun niitä palautettiin. Toiminnalla minimoitiin ruuhkautumisen riskit, mikäli vastauksia olisi tullut suuret määrät ja niiden läpikäyminen olisi aloitettu vasta vastausajan umpeuduttua (Vilka 2007, 106). Kaikki täytetyt kyselylomakkeet otettiin huomioon lopullisessa tarkastus- ja analysointivaiheessa, sillä asiattomia tai puutteellisia lomakkeita ei ollut yhtään kappaletta. Puutteellisia lomakkeita olisi tässä tapauksessa olleet esimerkiksi sellaiset, joissa olisi mainittu kiinnostus saamen kielen opintoja kohtaan, mutta selventäviin jatkokysymyksiin ei olisi vastattu. Puutteellisten lomakkeiden puuttumisesta voidaan päätellä, että kysymykset oli aseteltu huolellisesti ja ne osattiin tulkita vastaajien keskuudessa oikein (Vilka 2007, 106). Kyselyn vastaukset tallentuivat suoraan Laurean E-lomakkeen tietokantaan, josta ne käytiin läpi manuaalisesti, koska vastausmäärä oli niin suppea. Pienen vastausprosentin vuoksi kyselyn vastauksien analysoinnissa käytettiin prosenttien sijaan vastaajamääriä, sillä prosentuaalinen analysointi oli tuottanut harhaanjohtavaa ja virheellistä tietoa vastaajien määrästä.

Vastaajien ikäjakauma oli melko tasainen; kahdestakymmenestä vastaajasta seitsemän kuului 41-50 -vuotiaisiin ja kuusi 26-35 -vuotiaisiin. Vastanneista kolme oli iältään 15-25- vuotiaita ja yksi vastaaja oli yli 50-vuotias. Kuviossa 3 on graafisesti esitetty vastaajien ikäjakauma. 26-50 -vuotiaisiin kuuluvat vastaajat kokivat vahvasti asian koskevan heitä ja on mahdollista, että heillä on sen ikäistä jälkikasvua, joille he mahdollisesti haluaisivat hyvän saamen kielen taidon siirtää. Nuoremmat vastaajat eivät välttämättä kokeneet asiaa vielä ajankohtaiseksi omalta osaltaan.

Kuvio 3: Vastaajien ikäjakauma

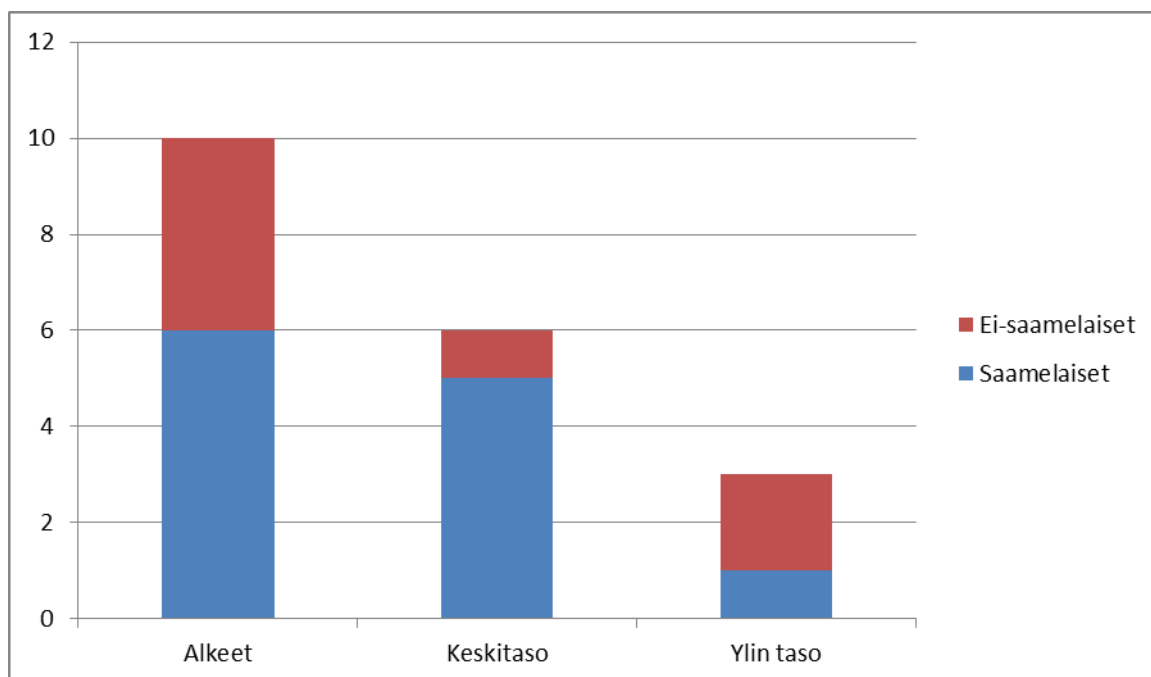
Kahdeksantoista vastanneista asui kohderyhmän mukaisesti pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Vantaa, Espoo). Hieman yli puolet, eli kolmetoista vastanneista oli saamelaisia, ja heistä kuusi oli aiemmin opiskellut saamea tai saameksi. Ei-saamelaisista vastaajia oli seitsemän, joista kolme oli myös aiemmin lkenut saamen kieltä. Kaikista vastanneista yksitoista ei ollut koskaan opiskellut saamea tai saameksi. Pääkaupunkiseudulla asuvat vastaajat tavoitettiin hyvin, sillä City-Sámit -yhdistys toimii Helsingissä, jonka lähialueilla myös suurin osa sen jäsenistä asuu.

Pohjoissaame oli selvästi yleisin kieli, jota oli opiskeltu aiemmin. Kahdeksan vastanneista oli opiskellut pohjoissaamea ja yksi kertoi lukeneensa aiemmin koltansaamea. Saamea opiskeleista kolme on ollut saamenkielissä peruskoulussa ja muut kuusi ovat opiskelleet kieltä Helsingin työväenopistolla, Tikkurilan aikuisopistolla, Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa ja sen järjestämässä virtuaalikoulussa sekä Helsingin ja Oulun yliopistoissa.

Varsinainen kysymys kiinnostuksesta saamen kielen opintoja kohtaan sai lähes yksimielisen kannatuksen. Kahdestakymmenestä yhdeksäntoista kertoi kiinnostuksestaan saamen kielen opiskelua kohtaan. Vastanneista vain yksi ei ollut kiinnostunut opiskelemaan saamea kansalaisopistossa. Myönteisten vastausten määrästä voidaan päätellä, että saamen kielen opetukselle on kysyntää niin saamelaisten kuin ei-saamelaistenkin keskuudessa. Kielistä pohjoissaame sai suurimman kannatuksen; kahdeksantoista yhdeksäntoista haluaisi opiskella pohjoissaamea. Kaksi vastanneista ei osannut päättää tai ei tiennyt mitä kielistä haluaisi opiskella, joten he valitsivat kaikki kolme vaihtoehtoa; pohjoissaamen, inarinsaamen ja koltansaamen. Yksi vastanneista haluaisi opiskella pelkästään koltansaamea taustansa vuoksi ja hän oli opiskellut sitä myös aiemmin ala-asteella. Pohjoissaamen suosioon saattaa mahdollisesti vaikuttaa sen yleisyys: suurin osa, noin 75 prosentin enemmistö saamelaisista puhuu pohjoissaamea (Kotimaisten kielten keskus 2013).

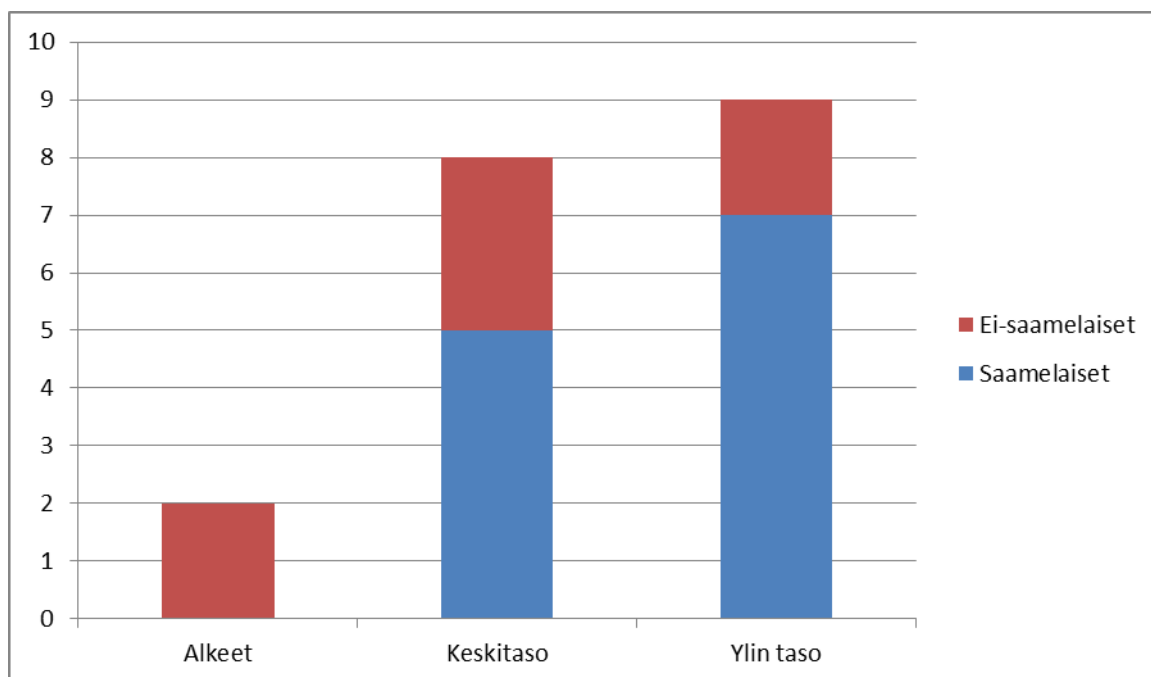
Kysyttäessä kiinnostuksen syitä, vastauksista nousi jatkuvasti esille saamelaisten taustat, sukujuuret ja halu pitää ja siirtää saamen kieli tuleville jälkipolville. Ei-saamelaisten vastauksista kävi ilmi vahva kiinnostus saamelaiseen kulttuuriin. Osa saamelaisista ei ollut koskaan opiskellut saamea tai sanasto ja kielioppi ovat kielen käytön puutteesta johtuen unohtuneet. Useat saamelaiset vastaajat kertovat yhtenäistä tarinaa siitä, kuinka saamen kieltä on vaikea opiskella ja ylläpitää kaupungissa: ”Oman äidinkielen osaaminen on ensiarvoisen tärkeä kulttuurin säilymisen kannalta. Itse olen vielä 60-luvulla vallinneen suomettamisen uhri, minkä vuoksi minulle ei äiti koskaan opettanut omaa kieltään. Koko tiedostavan aikuisuuteni olen halunnut kieltä opiskella, mutta täällä etelässä se on erittäin vaikeaa.” Eräs vastaaja vahvistaa Saamelaiskäräjien tilaamasta selvityksestäkin ilmi käyneen seikan; ”Helsingissä asuu paljon saamelaisia, joilla on vaillinaisen kielitaito, mutta halua oppia.” Saamen kielen opetusta kaivataan niin saamelaisten kuin ei-saamelaistenkin keskuudessa.

Kuten kuviosta 4 käy ilmi, vastaajilla oli hyvin erilaiset tasovaatimukset kielen opetuksen suhteen: seitsemän vastanneista tunsivat tarvitsevansa aluksi pelkästään alkeiden- ja perustason opetusta, ja näistä seitsemästä kolme oli saamelaistaustaisia henkilöitä. Vastanneista seitsemän kaipasi alkeistason lisäksi myös keskitason opetusta. Kukaan kielen opetuksesta kiinnostuneista ei kokenut osaavansa kieltä niin hyvin, että olisi kaivannut pelkästään ylimmän tason kieliopetusta. Kaikki kolme ylimmän tason valinneista koki tarvitsevansa myös keskitason opetusta. Suurimman kannatuksen kaikista tasoista sai keskitason opetus, yhdeksäntoista vastanneesta kaksitoista oli valinnut joko pelkästään tämän vaihtoehdon tai lisäksi valinneet alkeet tai ylimmän tason. Pelkästään keskitason tarvitsijoita oli yksi. Kyselylomakkeessa vastausvaihtoehdot kielitasoista oli saatettu asettaa epäselvästi, sillä lomakkeessa ei selvästi käynyt ilmi mitä kukin opetusaste pitää sisällään, vaikka selitetekstissä yritettiin avata tasovaatimuksia tarkemmin.

Kuvio 4: Saamelaisten ja ei-saamelaisten vastaajien opetustason tarpeet

Kysyttäessä kielitaidon kartuttamisen halukkuutta, suurin osa vastanneista oli valinnut useamman kuin yhden vaihtoehdon. Vastauksia analysoidessa otettiin huomioon ylin mahdollinen tasoalinta. Kahdeksan kielen opiskelusta kiinnostuneista olivat valmiita kartuttamaan saamen kielen taitoa perustasosta keskitasolle asti. Korkeimpaan taitotasoon tähtäsi lähes puolet halukkaista kielen opiskelijoista, yhdeksän henkilöä. Tästä voidaan päätellä, että saamen kielen opiskelijat ovat määrätietoisia ja todella tahtovat oppia kieltä perustasoa syvemmin. Pelkästään alkeistasoon tyytyviä oli ainoastaan kaksi. Suhteutettuna saamelaisten ja ei-saamelaisten välillä ei ollut suuria eroja kielitaidon kartuttamisessa, keskitason opiskelusta kiinnostuneita oli molempien keskuudessa yhtä paljon. Pelkästään perustason opiskelusta kiinnostuneet eivät olleet saamelaisia - suurin osa saamelaisista oli valmiita opiskelemaan kieltä ylimmälle tasolle saakka. Kuvio 5 selviää graafisesti esitettyinä kielitasojen tarpeet saamelaisten ja ei-saamelaisten vastaajien keskuudessa. Saamelaisten ja ei-saamelaisten vastaajien erot kielitaidon kartuttamisen halukkuudesta johtunevat saamelaisten juurista, sillä heillä on henkilökohtaisempia syitä opiskelulle kuin ei-saamelaisilla, joilla ei ole lähempiä suhteita saamelaisuuteen.

Kuvio 5: Saamelaisten ja ei-saamelaisten vastaajien kielitaidon kartuttamishalukkuus

Keskivertovastaaja oli 41-50 -vuotias saamelainen, joka ei aiemmin ollut opiskellut saamea tai on jo unohtanut kielen. Keskivertovastaajalta löytyi mielenkiintoa opiskella saamea ja kielistä kiinnostusta oli eniten pohjoissaamea kohtaan. Keskivertovastaaja tunsu tarvitsevansa aluksi keskitason opetusta ja oli valmis kartuttamaan kielitaitoaan ylimmälle taitotasolle asti.

7 Johtopäätökset

Työn tavoitteena oli selvittää, onko pääkaupunkiseudulla kysyntää saamen kielen opiskelua kohtaan, millaista opetusta olisi mahdollista järjestää ja kuinka paljon opetuksen toteutus tulisi kustantamaan. Tutkimuksessa käytettyjen kustannuslaskelmien, kyselyvastausten sekä haastatteluiden tuottamien tulosten perusteella tutkimuskysymyksestä on saatu tulkittua yhtenäinen johtopäätös.

Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla ei ole mahdollisuutta opiskella saamen kieltä kansalaisopistojen kursseilla. Tutkimusmenetelmien monimuotoinen käyttö on tuottanut johtopäätöksen, jonka mukaan saamen kielen omaehtoiselle opetukselle on kysyntää pääkaupunkiseudulla. Kysyntää löytyy niin saamelaistaustaisilta kuin ei-saamelaistaustaisilta henkilöiltä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että osa saamelaistaustaisista henkilöistä ei osaa lainkaan tai osaa vain vähän omaa kieltään ja kaupungeissa asuvien saamelaistaustaisten mielestä saamen kieltä on vaikea ylläpitää ja käyttää täysin suomenkielisessä ympäristössä. Tutkimustulos pätee yhteen

myös Saamelaiskäräjien huhtikuussa 2014 tilaamasta selvityksestä, jossa peilataan saamelaisen hankaluuksia kielenkäytön ja sen ylläpidon suhteen kaupungeissa.

Kyselytulosten perusteella saamen kielistä haluttiin eniten opiskella pohjoissaamea. Halukkailla saamen kielen opiskelijoilla oli tarvetta jokaiselle kurssitasolle alkeista ylimmälle tasolle. Suurin tarve löytyi keskitasolle, sillä moni kyselyyn vastanneista oli aiemmin opiskellut saamea vapaaehtoisesti tai opiskellut saameksi peruskoulussa, jolloin heiltä löytyy jo perustiedot kielestä. Suurin osa vastaajista oli myös kiinnostuneita kartuttamaan kielitaitoaan keski- tai ylimmälle tasolle. Kuvitteellisesti koulutuksen järjestäjinä voisivat toimia joko Helsingin työväenopisto, Kalliolan kansalaisopisto tai molemmat. Yhtä aikaa järjestetyille kielikursseille ei välttämättä riittäisi kysyntää, vaikka positiivinen vastaanotto kyselyn perusteella saatiinkin. Kyselyn otos oli riittämätön, vaikkakin suuntaa-antava sillä sen määrä riitti antamaan vastauksen tutkimusky-symykseen (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2013, 117). Kyselyn peitto ei kuitenkaan kattanut tarpeeksi useita eri ryhmiä, jotta saatua tulosta voitaisiin koskea yleistämään suurta joukkoa.

Tulosten yhteenvedossa huomataan, että saamen kielen opetuksen järjestämisessä on noussut muutamia vahvoja piirteitä, jotka toteuttamalla opetuksesta saadaan kustannustehokas ja opiskelijalle mieleinen: lukukauden kestävä 24 tunnin kielikurssi kannattaa toteuttaa Kalliolan kansalaisopistolla, sillä korkeampien kurssimaksujen vuoksi osallistujamäärän suhteen ei tarvitse kokea niin suuria paineita kuin Helsingin työväenopistolla. Työväenopiston nykyisten resurssien puitteissa kielikurssia ei olisi edes mahdollista järjestää - nollatuloksen saamiseksi 24 tunnin kielikurssille tarvittaisiin 28 opiskelijaa, joka ylittää neljällä hengellä opiston maksimiopiskelijamäärän per kurssi. Kalliolassa tarvitaan viisitoista kurssimaksun maksajaa, jotta opettajan kustannukset saadaan katettua. Pätevän opettajan etsintään kannattaa käyttää jo aiempien suhteiden lisäksi city-saamelaisen omaa yhdistystä, City-Sámit Ry:tä, jota kautta opettaja voisi mahdollisesti löytyä. Taloudellisesti opettajan työsuhteen kannattaa olla tuntipalkkainen, sillä sen kustannukset ovat kuukausipalkkalaista huomattavasti pienemmät. Kursin opetusmuotona parhaiten toimii lähiopetusmalli, sillä ihmiset oppivat parhaiten toisilta ihmisiltä ja henkilökohtaisen vuorovaikutuksen kautta. Saamen kielistä opetustarjontaan kannattaa valita pohjoissaame, ja opetustaso aloittaa alkeista. Jatkokursseille on todennäköisesti myös kysyntää, kun ottaa huomioon tutkimuksista saadut tulokset halukkuudesta kartuttaa kielitaitoa.

Tutkimuksen laajempi merkitys korostuu siinä, kuinka saamelaiset eivät enää itsekään osaa omaa kieltään tyydyttävästi ja haluaisivat oppia ja ylläpitää sitä paremmin. Kiinnostus vieraseen kieleen näkyy myös muiden kuin saamelaisen keskuudessa ja kielen opetukseen on panostettava myös Opetus- ja kulttuuriministeriön suosituksesta.

Lähteet

- Aikio, V. 2013. Saamen kielen taito tarjoaa työmahdollisuuksia myös Etelä-Suomessa. Viitattu 21.1.2014.
http://yle.fi/uutiset/saamen_kielen_taito_tarjoaa_tyomahdollisuuksia_myos_etela-suomessa/6885872
- Aluehallintovirasto, valtakunnalliset projektit ja hankkeet. Viitattu 7.4.2014.
<https://www.avi.fi/web/avi/projektit-ja-hankkeet#.U0KFi02KCUK>
- Aretalogia 2014. Saamelaisten oikeudet myötätulessa. Viitattu 21.1.2014.
<http://www.aretalogia.com/kansakunta/saamelaisten.oikeudet.html>
- City-Sámit Ry 2014. Toimintakertomus 2010. Viitattu 16.1.2014.
<http://citysमित.net/yhdistys.html>
- EF Education First 2014. Tehtäväpohjainen oppiminen, paras tapa oppia. Viitattu 17.3.2014.
<http://www.ef.fi/loc/language-learning/blended-approach/>
- Etera 2014. Työntekijän eläkevakuutus - TyEL. Viitattu 6.5.2014.
<http://www.etera.fi/tyonantaja/tyel>
- Finlex 2014a. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 1998/986. Viitattu 17.3.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986#L6P18>
- Finlex 2014b. Kansalaisopistolaki 722/1992. Viitattu 17.3.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1992/19920722#Lid171631>
- Finlex 2014c. Laki vapaasta sivistystyöstä 632/98. Viitattu 25.2.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980632>
- Finlex 2014d. Saamen kielilaki 1086/03. Viitattu 25.2.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20031086>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi.
- Helsingin kaupunki 2013. Helsingin kaupungin avustukset järjestöille vuonna 2013. Viitattu 25.3.2014.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/29f9ff004ba461688259c706fe1caa85/Avustukset+p%C3%A4hkin%C3%A4nkuoressa+2013.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=29f9ff004ba461688259c706fe1caa85>
- Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto 2013. Suomenkielisen työväenopiston toimintakertomus 2013.
- Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto 2014. Opinto-ohjelma kevät 2014.
- Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto 2014a. Kielten kurssitasot. Viitattu 6.5.2014. <http://www.hel.fi/hki/sto/fi/Opiskelu/Kielet/Kurssitasot>
- Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto 2014b. Yhteystiedot. Viitattu 29.1.2014.
<http://www.hel.fi/tyovaenopisto/>
- Helsingin yliopisto 2009. Avoin yliopisto, lähiopetus. Viitattu 17.3.2014.
<http://www.avoin.helsinki.fi/opiskelijaksi/lahiopetus.htm>
- Holappa, J. 2014. Rehtorin sähköpostihaastattelu 21.3.2014. Pudasjärven kansalaisopisto. Pudasjärvi.

- International Labour Organization, 2014. Convention nro 169. Viitattu 25.2.2014.
<http://www.ilo.org/indigenous/Conventions/no169/lang--en/index.htm>
- Jattu-Wahlström, M. 2014. Koulutuspäällikön puhelinhaastattelu 25.3.2014. Helsingin työväenopisto. Helsinki.
- Kaarret, A. 2014. Kieltenopettajan sähköpostihaastattelu 18.3.2014. Pudasjärven kansalaisopisto. Pudasjärvi.
- Kalliolan kansalaisopisto 2014. Yhteystiedot. Viitattu 29.1.2014.
<http://www.kalliola.fi/Yhteystiedot/Sivut/Yhteystiedot.aspx>
- Kela 2014. Sosiaaliturvamaksu. Viitattu 6.5.2014. <http://www.kela.fi/sosiaaliturvamaksu>
- Kotimaisten kielten keskus 2013. Saamen kielet. Viitattu 25.2.2014.
<http://www.kotus.fi/?s=207>
- Kuntatyönantajat 2012. Yleissivistävän koulun tuntiopettajan palkkaus. Viitattu 4.4.2014.
<http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/sopimukset/opettajat/yleissivistava-koulutus/Sivut/tuntiopettajan-palkkaus.aspx>
- Kuntatyönantajat 2014. Kunnallinen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimus (TTES). Viitattu 14.4.2014.
<http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/sopimukset/tuntipalkkaiset/sivut/default.aspx>
- Kuoppala, R. 2008. Saame-neidot. Voima 3/2008, 12.
- Lakkala, A. 2013. Näkkäläjärvi: Saamelaismääritelmä on nyt saamelaisyhteisön odotusten mukainen. Viitattu 21.1.2014.
http://yle.fi/uutiset/nakkalajarvi_saamelaismaaritelma_on nyt_saamelaisyhteison_odotusten_mukainen/6908788
- Lakkala, A. 2014. Saamen kieli uhkaa kadota kaupungeissa. Viitattu 9.4.2014.
http://yle.fi/uutiset/saamen_kieli_uhkaa_kadota_kaupungeissa/7181213
- Lehtola, V-P. 1997. Saamelaiset: Historia, yhteiskunta, taide. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Lindgren A-R. 2000. Helsingin saamelaiset ja oma kieli. Pieksämäki: RT-Print.
- Lomakorvaus 2013. Lomakorvaus. Lue millainen lomakorvaus sinun tulisi saada. Viitattu 6.5.2014. <http://lomakorvaus.com/>
- Nevgi, A. & Tirri, K. 2003. Hyvää verkko-opetusta etsimässä. Turku: Painosalama.
- Niskanen, E. 2014. Pudasjärvellä opiskellaan inarinsaamea. Viitattu 25.2.2014.
http://yle.fi/uutiset/pudasjarvella_opiskellaan_inarinsaamea/7068172
- Nykänen, T. 2013. ”Saamelaiset tarvitsevat kielen elvyttämistä enemmän kuin etnisiä määritelmiä”. Viitattu 21.1.2014.
http://yle.fi/uutiset/saamelaiset_tarvitsevat_kielen_elvyttamista_enemman_kuin_etnisia_maaritelmia/6723398
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro.
- Opetushallitus 2014a. Tietoa valtiosuusjärjestelmästä. Viitattu 28.5.2014.
http://www.oph.fi/rahoitus/valtiosuudet/tietoa_jarjestelmasta

- Opetushallitus 2014b. Valtionavustus, vapaa sivistystyö laatu- ja kehittämisavustus, kansanopistot 2014. Viitattu 17.3.2014.
http://www.oph.fi/download/155668_ratkaisuyhteenveto_lake_kansanopistot_2014_netti.pdf
- Opetushallitus 2014c. Vapaan sivistystyön opintoteliavustukset 2014, kansalaisopistot. Viitattu 30.4.2014.
http://www.oph.fi/download/157302_nettilista_opintoteliavustukset_kansalaisopistot_2014.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi. Viitattu 21.1.2014. http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/03/saame_tyoryhma.html?lang=fi
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. 1.-2. painos. Helsinki: SanomaPro.
- Saamelaisalueen koulutuskeskus 2014. Koulutustarjonta. Viitattu 15.5.2014.
http://www.sogsakk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=17&Itemid=6&lang=fi
- Saariselkä 2008. Saamelaiset Suomessa. Viitattu 25.2.2014.
<http://www.saariselka.fi/sisalto/saamelaiset-suomessa/view>
- Saamelaiskäräjät 2014. Saamenkielinen, saamen kielen ja kulttuurin opetus. Viitattu 24.2.2014.
http://www.samediggi.fi/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=90&Itemid=114
- Sivistystyönantajat, 2014. Yksityinen opetusala, opetushenkilöstön palkkataulukot (muut kuin AMK). Viitattu 4.4.2014.
http://www.sivistystyonantajat.fi/fi/tyomarkkinatoiminta/voimassa_olevat_tyoehtosopimukset.php
- Tanskanen, J. 2014. Opiskelijan haastattelu 11.4.2014. Haaga-Helia. Helsinki.
- Tilastokeskus 2011. Väestö kielen mukaan 1980-2011. Viitattu 31.3.2014.
http://www.stat.fi/til/vaerak/2011/vaerak_2011_2012-03-16_tau_001_fi.html
- Tilastokeskus 2013. Kieli iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990 - 2013. Viitattu 31.3.2014. <http://193.166.171.75/Dialog/Saveshow.asp>
- Tomperi, S. 2013. Käytännön kirjanpito. 21., uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- UNESCO 2014. Atlas of the World's Languages in Danger. Viitattu 21.1.2014.
<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/endangered-languages/>
- Vaara, K. 2013. Kansalaisopistoja uhkaa reipas resurssienleikkaus. Viitattu 4.2.2014.
http://yle.fi/uutiset/kansalaisopistoja_uhkaa_reipas_resurssienleikkaus/6881323
- Vero 2014. Sairausvakuutusmaksu. Viitattu 6.5.2014. [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Tyontekijat/Sairausvakuutusmaksu\(25760\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Tyontekijat/Sairausvakuutusmaksu(25760))
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.
- Virtuaali ammattikorkeakoulu 2014. Tutkimuksen validiteetti. Viitattu 17.4.2014.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464185783/1194413809750/1194415367669.html>
- Yrittäjät 2014. Tärkeitä lukuja 2014. Viitattu 15.4.2014. <http://www.yrittajat.fi/fi-fi/tyonantajanabc/tyonantajamaksut/tarkeitalukuja/>

Kuviot

Kuvio 1 Saamenkielisen väestömäärä kasvu Suomessa 1983-2013	10
Kuvio 2: Tuntipalkkaisen opettajan kustannukset työnantajalle	20
Kuvio 3: Vastaaajien ikäjakauma	32
Kuvio 4: Saamelaisten ja ei-saamelaisten vastaajien opetustason tarpeet	34
Kuvio 5: Saamelaisten ja ei-saamelaisten vastaajien kielitaidon kartuttamishalukkuus	35

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake	42
Liite 2 Kyselyn saateteksti	44
Liite 3 Inarinsaamen opettaja Anja Kaarretin sähköpostihaastattelu	45
Liite 4 Rehtori Juha Holappan sähköpostihaastattelu	47

Liite 1 Kyselylomake

Hei!

Opiskelen Laurea-ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyönä tutkimusta saamen kielen opetuksesta.

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa, onko saamen kielen omaehtoiselle opiskelulle kysyntää pääkaupunkiseudulla.

Kyselyn täyttäminen vie alle 5 minuuttia ja kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti.

Mikäli kysymyksissä on epäselvyyksiä, ohjeteksti avautuu klikkaamalla kysymyksen perässä olevaa kysymysmerkkiä.

Taustatiedot

Ikä

- 15-25 41-50
 26-35 yli 50
 36-40

Nykyinen asuinpaikka

Oletko saamelainen? Kyllä
 En

Aiemmat saamen kielen opinnot

Oletko aiemmin opiskellut saamea/saameksi? Kyllä
 En

Jos vastasit kyllä, niin mitä saamen kielistä ja missä?

Saamen kielen kysyntä

Oletko kiinnostunut opiskelemaan saamea opistotasolla (kuten kansalaisopistot)? Kyllä
 En

Mikäli vastasit edelliseen kieltävästi, seuraaviin kysymyksiin ei tarvitse vastata.

Miksi olet kiinnostunut
saamen kielen opiskelusta?

Mitä saamen kieltä haluaisit opiskella?

- Pohjoissaame
- Inarinsaame
- Koltansaame

Minkä tasoista opetusta kaipaavat? ?

- Alkeet ja perustaso
- Keskitaso
- Ylin taso

Kuinka pitkälle haluat kartuttaa saamen kielen taitoasi?

- Alkeet ja perustaso
- Keskitaso
- Ylin taso

Omat kommentit

Vapaa sana ?

Tietojen lähetys

Tallenna

Kiitos vastauksistasi!

Ystävällisin terveisin Sari Leskinen

Liite 2 Kyselyn saateteksti

Saamen kieli kansalaisopistojen kurssivalikoimiin?

Olen 25-vuotias opiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta ja havainnut, että Helsingistä puuttuu mahdollisuus saamen kielen omaehtoiseen opiskeluun. Aiheesta kiinnostuneena teenkin nyt opinnäytetyönä tutkimusta saamen kielen opetuksen kysynnästä pääkaupunkiseudulla. Työn toimeksiantajana toimii City-Sámit Ry.

Tarvekartoitus tehdään lyhyellä kyselyllä, joka löytyy osoitteesta

<https://elomake3.laurea.fi/lomakkeet/8395/lomake.html> Vastausaikaa on 10.4. asti.

Käykää vastaamassa ja kommentoimassa, saadaan yhdessä vietyä tärkeää asiaa eteenpäin!

Vastaukset ovat nimettömiä ja teen niistä yhteenvedon opinnäytetyöraporttiin, joka julkaistaan Theseuksessa (ammattikorkeakoulujen sähköisessä julkaisuarkistossa) kesäkuun 2014 alussa. Raportti lähetetään kokonaisuudessaan myös City-Sámit -yhdistyksen yhteyshenkilöille. Tarkempi ajankohta ja osoite ilmoitetaan lähempänä.

Kyselyn lisäksi olisi tarkoitus päästä haastattelemaan pääkaupunkiseudulla jo pitempään asunutta saamelaista henkilöä. Haastatteluaineistoa tullaan käyttämään opinnäytetyön osiossa "Saamen kieli Helsingissä" jossa tarkastellaan saamen kielen näkyvyyttä nykypäivän Helsingissä, ja kuinka kielen käyttäytyminen on muuttunut. Myös kokemuksiin pohjautuvia mielipiteitä aiheesta kuulisin mielelläni! :) Joten mikäli haluat päästä omalla nimelläsi osaksi tutkimusta, minuun saa yhteyden s-postilla: sari.leskinen@laurea.fi tai puhelimitse 040-xxxxxxx. Haastattelu voidaan toteuttaa henkilökohtaisessa tapaamisessa tai puhelimitse, kesto on n. 20 minuuttia. Ystävällisin terveisin Sari Leskinen, opiskelija

Liite 3 Inarinsaamen opettaja Anja Kaarretin sähköpostihaastattelu

”Hei Anja!

Teen opinnäytetyönä tutkimusta saamen kielen opetuksen kysynnästä pääkaupunkiseudulla. Sain selville, että opetat Pudasjärvellä inarinsaamea. Olisiko sinun mahdollista vastata muutamaa kurssiin liittyvään kysymykseen. Vastaukset auttaisivat paljon tutkimuksen edistymisistä sekä lisäksi yhteistyössä toimivan City-Sámit -yhdistyksen mielenkiintoa aiheeseen. Kysymykset, joihin kaipaisin tietoa:

- Mitä kautta sinut aikoinaan rekrytoitiin opettajaksi kurssille?

Fb kin kautta. Näin fb ssa ilmoituksen, että olisiko kiinnostusta opiskella Pudasjärvellä saamea. Kiinnitin heti huomioita sanaan SAAMEA ja kirjoitin että mitä saamea Inarin, koltan vaiko pohjoissaamea? Joku oli sitten vastannut et Inarinsaamea tietenkin ja niin minä sitten ajauduin tuohon hommaan, kun ei kukaan pätevä opettaja ollut kiinnostunut, eikä heillä ollut aikaa lähteä Pudasjärvelle opettamaan.

- Mitä opetusmenetelmää käytät (lähiopetus, onko paljon etäopiskelua?)

Käyn pitämässä viikonloppu kursseja ja sitten jonkin verran tulee kotitehtäviä seuraavaa kertaa varten.

- Millaisia opetusmateriaaleja kurssillasi on ja mistä ne on saatu?

Kielakyeimi kirja jq Hitruuv kirja. Olen ne saanut Sämitiggeest. Oppilaat itse ovtavat kirjat.

- Mikä saamen kielen opiskelussa on yleisesti ottean vaikeinta opiskelijoille (esim. ääntäminen, kirjoittaminen?)

Kielioppi

- Mikä on oppilaiden mielenkiinto lähteä lukemaan saamea?

Suurin syy, uuden kielen oppiminen ja kun tarjoutui tällainen mahdollisuus, niin tarttuivat siihen.

- Millaista palautetta olet saanut opetuksesta (kaivataanko jotain tiettyä opetusmetodia?)

Kurssilla on ollut myös parempi opettaja, koka on opettanut kielioppia (minun heikko lenkki), minä taas keskityn ääntämiseen. Eivät ole

valittaneet.

- Henkilökohtainen mielipide siitä, olisiko hyvä saada saamen kielen kurseja lisää saamelaisalueen ulkopuolelle, kuten Helsinkiin? Totta ihmeessä, joka ikiseen kylään ja kaupunkiin. Nyt olen tosi tyytyväinen, että yksi minun oppilaistani Pudasjärvellä on jatkanut etäkurssina ja siitä jos ja kun selviää, niin alkaa opettamaan alkeita Pudasjärvellä, niin opettajan ei tarvitse Inarista asti tulla.

Vastauksistasi olisi suuresti hyötyä!

Ystävällisin terveisin Sari Leskinen, opiskelija”

Liite 4 Rehtori Juha Holappan sähköpostihaastattelu

Hei Juha!

Teen opinnäytetyötä saamen kielen opetuksen kysynnästä pääkaupunkiseudulla ja sain selville, että Pudasjärven kansalaisopistossa on järjestetty inarinsaamen kurseja ainoana tahona saamelaisalueen ulkopuolella. Mieleepi heräsi muutamia kysymyksiä liittyen kurssin järjestämiseen, joihin toivoisin sinulta tietoja. Vastauksesi auttaisivat suuresti tutkimuksen edistymistä ja lisäksi mielenkiintoa yhteistyössä toimivan City-Sámit -yhdistyksen mielenkiintoa aiheeseen.

-Mistä saitte idean järjestää saamen kielen kurssin, esim. teittekö ensin taustatutkimusta saamen kielen opetuksen kysynnästä?

-Miksi valitsitte juuri inarinsaamen?

-Mitä kautta rekrytoitte kurssin opettajan (Anja Kaarret)?

-Millaista palautetta olette saaneet kurssista?

- Onko mahdollista järjestää myös muita saamen kielen kurseja tulevaisuudessa?

Vastauksistanne olisi suuresti hyötyä! :) Olen ollut yhteydessä myös Anja Kaarretiin, jolta kysyin kurssin sisällöstä hieman tarkemmin. Ystävällisin terveisin, Sari Leskinen

--

Hienoa, että saamen kielen opetuksemme herättää mielenkiintoa. Vastaan parhaan tietämykseni mukaan kysymyksiisi.

1. Ajatus saamen kielen opetuksesta tuli suoraan opiskelijoilta. Idea kurssista lienee muotunut alunperin facebook-keskusteluissa. Kansalaisopisto ryhtyi järjestämään kurssia siinä vaiheessa, kun kurssista kiinnostuneet henkilöt ottivat yhteyttä, ja tiedustelivat mahdollisuuksia kurssin perustamiseen.
2. Inarinsaame valikoitui nimenomaan kurssilaisten toivomuksesta. Opistolla olimme toivomuksesta yllättyneitä, koska pohjois-saame on tietojemme mukaan huomattavasti yleisempi.
3. Anja Kaarret:iltä saimme tietoja opettajista, jotka voisivat kurssia pitää, mutta koska sevisi, että hän käy Pudasjärvellä muutenkin kuin työn merkeissä, niin pyysimme häntä opettajakaksi.
4. Saamamme kurssipalaute on ollut yksinomaan positiivista.
5. Suunnitelmissamme on pohjois-saamen kurssin järjestäminen ensi syksynä. Alustavien kaa-
vailujen mukaan kurssille olisi mahdollista saada opettaja Oulusta, joka mahdollistaisi tiiviimmän kurssituksen.

Terv: Juha Holappa